WEEKBLAD

voor Israëlietische Huisgezinnen.

VERSCHIJNT ELKEN VRIJDAG.
Prijs per Jaargang met inbegrip van de bijbladen *f* 5.—, door geheel Nederland te voldoen per kwartaal ad *f* 1.25.
Bureau: KEIZERSTRAAT 25.

tw e-en-twintigste Jaargang
No. 32.
Uitgevers: GEBRs. HAAGENS, Rotterdam.

Vrijdag 14 Augustus 1891
" מנחם תרנ"א

ADVERTENTIËN
van 1—6 regels 70 Ct. elke regel meer 10 Ct. Groote letter naar plaatsruimte. Voor 3 achtereenvolgende plaatsingen worden 2 en voor 13 8 advertentiën in rekening gebracht.

Eerste Blad.

BEDE OM HULP
voor de Russische Emigranten.

Voor dit doel is in dank ontvangen:

Familie N. N. te 's Hage f 5.80, Eenige Rotterd. Sigarenmakers f 0.70, E. M. te S. Sneeuwvlokjes f 0.75, F. te P. f 0.25. N. N. te W, f 7,—

Te samen met de vorige opgaven f 483.90.

Wij blijven op toezending van liefdegaven aandringen en zullen elke week de ontvangsten vermelden.

De Uitgevers,
GEBRs. HAAGENS.

Bede eens Hoogbejaarden.

De Opperrabbijn Dr. Ritter heeft ten behoeve der noodlijdende Israëlieten te Kowno in dank ontvangen:

Door tusschenkomst van den Heer S. M. Salomons te Kampen op het 70e Verjaarfeest van Mej. de Wilde f 8.10, van M. I. W. f 0.50, B. W. f 0.30, Mevr. K. f 2.50, N. N. te Noordwijk f 2 Coupons 1 à f 2.25 Oster. 1 à f 2.39 N. C., N. N. te E. f 1, K. & C. f 5, van een bruiloft te 's Bosch f 31.50, A. A. f 2.50.

De Opperrabbijn **smeekt dringend** om meerdere gaven; de nood is zoo groot; de ellende dier **duizendtallen** zoo ontzettend!

KOLONISATIE.

II.

De *Jüdische Presse* antwoordt den anonymus alsvolgt, maar alvorens wij genoemde Redactie aan het woord laten, verleenen wij het aan zekeren I. Z. die, in het *Berliner Tageblatt*, zich verklaren wilde tegen bestrijding van het plan: *Kolonisatie van Palestina voor en door Joden*, maar aan wiens inzending eenvoudig plaats geweigerd werd; wij lezen daarom in de *J. P.* het geen het *B. T.* niet in zijn kolommen wilde opnemen; en luidt bedoeld stuk alsvolgt:

„Zeer geachte Redactie!

Veroorloof een Jood, die de scheidende beperkingen van alle monotheïstische geloofsbelijdenissen wenschte te zien opgeheven en wien het wereldburgerschap voor den geest zweeft als het eenig einddoel van alle rassenquaesties, veroorloof hem een woord te spreken tegen het artikel: *„Tegen de Re-kolonisatie van Palestina."*

Het standpunt door mij in deze zaak ingenomen; een standpunt trouwens gedeeld door zeer velen, hoop ik, zal den schrijver van: *„Tegen de Re-kolonisatie van Palestina"* bewijzen dat, niet uitsluitend *orthodoxe rabbijnen* allerhartelijkst verlangen naar een bevolking van Palestina door de in de engte gedreven Russische Joden; hij heeft zich derhalve bedrogen in het vaststellen van zijn uitgangspunt.

Is ook Palestina meer dan duizend jaren een voorwerp van strijd geweest, van strijd tusschen Godsdienst-secten; wanneer ook ontelbaren hun leven geofferd hebben voor Palestina's *„bevrijding"*, dan vallen deze gebeurtenissen voor in een tijd welke verre, zeer verre achter ons licht; in een tijd welke met zijn hersenschimmen vermoedelijk nimmermeer zal verrijzen; zij het ook, dat de sombere geest dier eeuwen nog heden in Duitschland, en bijzonder in Rusland, zijn spel drijft. Waarom ontstaan in onze dagen geen kruistochten meer; Palestina is immers, naar de begrippen der kruisvaarders, nog altijd niet bevrijd?

Als ras hebben buiten allen twijfel de Joden het eerste en meeste recht op *„dit land"* — het is verkeerd en aandruischend tegen het gezonde verstand de rasseneigenschappen der Joden te bestrijden — de toegang tot de *„historische plaatsen"* blijft vrij voor alle volken en in alle tijden.

Gelooft de schrijver tegen Re-kolonisatie van Palestina dan inderdaad, dat een meer compacte Joodsche massa het den ter bedevaart trekkenden Christenen lastig zal maken; hen zal beletten de, den Christenen heilige plaatsen te beschermen en te verdedigen?

Vanaf de oudste tijden heeft het Jodendom zich onderscheiden door verdraagzaamheid; de kruisiging van hem naar wien het Christendom genoemd werd — een acte waaraan de Joden zich niet schuldig maakten — wordt waarlijk wel opgewogen door den moord bedreven op honderdduizenden Joden; moorden gepleegd op allerlei wijzen!

Gastvrijheid aan vreemdelingen te toonen en dezen bescherming te verleenen... het zijn Mozaïsche geboden, want als voorbeeld voert de Thora aan: „gij zelf waart vreemdeling in Egypte" (later kon dit gevarieerd worden: „gij zelf waart vreemdeling in *Rusland*"); en deze goede eigenschappen zal het Joodsche ras behouden, zoolang, door vermenging met Russen, Israël geen Kozakkenbloed in de aderen krijgt.

Een zoodanige vermenging met Russen door middel van huwelijken ware verwerpelijk, omdat zij der menschheid tot nadeel zoude zijn; een zoodanige vermenging ware tevens ondenkbaar, omdat onderdrukte rassen nooit te bewegen zijn tot assimileeren, omdat zij hun eigenaardigheid nooit opgeven.

Taaie naties hebben hun zelfstandigheid nog altijd herkregen; en zooals het Hellenisme in het einde weder een staat gevormd heeft, zoo behoorde men den Polen in Rusland, alwaar zij onderdrukt worden, en den Russischen Joden den vrijen vaderlandschen grond te vergunnen, waarnaar zij immers vol verwachting en verlangen uitzien. Slechts en uitsluitend een vrij of bevrijd ras kan eraan denken den eigen, wellicht enger, gezichtskring te verwijden in en door het vrije volkeren-verkeer en het wereldbevrijdende denkbeeld van het zuivere cosmopolitisme te doen zegepralen.

Wat nu de politieke beschouwingen betreft door den bestrijder der Re-kolonisatie aan zijn bestrijding vastgeknoopt — de bestrijder komt zeer zeker tot een valsche gevolgtrekking. Immers wanneer, zooals bewezen wordt, Palestina allen volken behoort, waarom zou Europa dan met de armen over elkander toezien, wanneer Rusland een wandeling maakt door Klein-Azië naar Palestina? Licht de westelijke spits van Klein-Azië voor Russische bedoelingen en doeleinden wellicht verder verwijderd dan Konstantinopel? Zoolang de beschaafde volken niet gekluisterd en gekneveld ter aarde liggen, zal Rusland noch Klein-Azië, noch Palestina bezitten!

En ware op den keper beschouwd, daar ginds, in Palestina namelijk, ware het niet gewenscht aldaar een krachtig, gezond volkswezen te zien als dam tegen de steeds verder voortbruisende, volkeren-vernietigende golven der Russische machten?

Wel beschouwd zijn derhalve de staatkundige wolken voor Israël niet somberder dan voor alle andere beschaafde volken, maar blijft thans de *huishoudelijke* zijde der vraag — en deze speelt in dit geval de hoofdrol — ter bespreking overig.

Dat in gindsche landen de handel bloeien kan, hebben de Phenicièrs bereids voor vele eeuwen bewezen; en de geweldige handelsgeest der Joden heeft den handel verplaatst naar landen veel minder gunstig daarvoor gelegen dan Palestina. Ernstiger en gewichtiger zou de vraag zijn naar de productiviteit van den bodem.

Het is buiten allen twijfel, dat het land, door uitroeiing van bosschen, lijdt aan gebrek aan water, maar het is ook bewezen dat — aanplanting en kunstmatige besproeiing alles weder goed kunnen maken. Een aantal kolonies gedijt reeds welderig; door verhoogde toewijding en rustelooze vlijt brengen zij vruchten voort.

Waarom zoude men nu eraan twijfelen, dat, daar ginds, in Palestina, plaats is voor honderdduizenden geplaagde menschen wier nek door den slavenketen ter aarde wordt gebogen? — Een genadige Voorzienigheid beslisse ook deze laatste vraag tot heil der vervolgden, ten welzijn der menschheid!

En nu ten slotte.

Naar het betoog des schrijvers in het Zondagsblad (*O. S.*) van het *B. T.* ware de kolonisatie van Palestina *„zinloos"* (!) en zouden de edele plannen van baron Hirsch *„doelloos"* zijn (!), daar een assimilatie der Russische Joden niet denkbaar is en aan een verbetering hunner positie in Rusland niet gedacht kan worden, terwijl bovendien alle beschaafde volken zich verzetten zullen tegen immigratie van zooveele proletariërs .... wat moet er dan wel worden uit onze verhongerende broeders?!

De schrijver in de *O. S.* schijnt een wereldschokkend plan te hebben gevonden; hij heeft òf een nieuw werelddeel ontdekt òf — het is hem gelukt het probleem op te lossen van een bestuurbaar luchtschip om ... de maan te kunnen bevolken. Het zou interessant zijn iets daaromtrent te vernemen."

Men ziet het — de bestrijding van Palestina's hernieuwde kolonisatie vindt .... bestrijding, maar zullen we thans de *Jüdische Presse* uitsluitend aan het woord laten; zij bespreekt de brandende vraag met warmte en kennis van zaken; haar wijze van strijdvoeren over en tegen de tegenstanders van het kolonisatieplan is even taktisch als doelmatig; zij zegt namelijk het volgende:

Men ziet het — de koenheid der beweringen laat niets te wenschen over; en wie zijnerzijds niet vertrouwd is met de desbetreffende toestanden zou allicht in de verzoeking komen om, de getuigenis door het *Berliner Tageblatt* den inzender verstrekt, te beschouwen als gerechtvaardigd; te vermoeden namelijk, dat deze inderdaad is — een bevoegd beoordeelaar. Wel is waar is de wijze waarop de heer S. het plan of de plannen van baron de Hirsch beoordeelt, zachtst uitgedrukt — *lichtvaardig*; en is die lichtvaardigheid in geen geval middel het vertrouwen in de onbevangenheid en bevoegdheid van genoemden heer S. te versterken, maar zoo iets zou waarschijnlijk minder onderrichten niet afhouden de meening diens bestrijders te omhelzen.

Hoe staat het echter inderdaad met de *„zeer goede vertrouwdheid"* diens bestrijders, met zijn beschouwingen omtrent het zoo allergewichtigst vraagstuk?

Nu — in het kort de zooeven gestelde vraag beantwoordende, dan moeten wij verklaren dat .... onder alle publiek gemaakte meeningen door de Palestina-quaestie gekweekt is ons niet één bekend, welke ... *een zóó geringe kennis verraadt van de desbetreffende toestanden* als die des heeren S.

Wij zien af van bespreking der voorstelling des heeren S. als zou namelijk het plan der Re-kolonisatie van Palestina uitgaan „van *orthodoxe* rabbijnen", want „de, met de desbetreffende toestanden zeer goed vertrouwde" heer S. weet het niet dat ... de kolonisatie van Palestina, keert men terug tot den allereersten aanvang van het plan, van *niet* orthodoxe zijde werd opgeworpen; dat zij, die kolonisatie namelijk, tot op den huidigen dag, juist in *die* kringen van Rusland, haar ijverigste woordvoerders heeft en dat, ook in Engeland, Frankrijk, Amerika en Duitschland de krachtdadigste ondersteuning komt van en door mannen, die alles zijn behalve *„orthodox"*!"

Wat de heer S. ermede beoogde het plan der Kolonisatie voor te stellen als te komen van orthodoxe zijde, is zóó duidelijk, zóó glashelder, dat het niet behoeft te worden gezegd, niet ernstig wederlegd. Reeds daarom is een wederlegging minder noodzakelijk, minder gewenscht, omdat minder onbevangenen, in betrekking tot de besproken quaestie, toch zeer zeker een gelijk recht, een minstens even zoo competent oordeel den *„orthodoxen rabbijnen"* zullen willen toekennen als den *„bevoegden"* schrijver die, door zijn anonymiteit te blijven bewaren, een onderzoek naar *zijn* bevoegdheid tot oordeelen, onmogelijk maakt.

(*Wordt vervolgd.*)

BERICHTEN.

ROTTERDAM, 13 Augustus.

Naar wij vernemen zal de plechtige inwijding der nieuwe synagoge (Botersloot) plaats hebben op Zondag 27 September as. א' דסליחות. — Wij hebben deze week een kijkje genomen in de prachtvolle gebouwen, die hunne voltooiing naderen, en konden thans reeds merken, dat niet alleen de ruime en fraaie synagoge, maar ook de Godsdienstschool, secretarie, vergaderzalen, woningen en andere lokalen, die daar vereenigd zijn, een grootsch geheel zal vormen, dat gewis een sieraad zal zijn voor onze Gemeente.

Wij behouden ons voor een-en-ander later te beschrijven.

C. H.

Opgave van giften aan het Israëlietisch Weeshuis te Rotterdam, over het 1e Semester.

Besnijdenissen. I. Levieson f 0.35; I. Brandon f 0.45½; B. Wolff f 5; M. Haag f 0.50; I. Blom f 0.54½; H. Andriesse f 2.88½; N. Kogel f 1.40; A. Wisbrun f 5.35; M. van Gelderen f 4.80; E. H. Pool f 2.35; I. Kauffmann f 2.15; Em. van Rijn f 1.12; Jacob v. Lier f 0.70; E. v. Bueren f 0.34; I. de Heer f 0.70; G. Mol f 0.50; S. Mannheim f 0.62; F. de Heer f 1.20; Spier—Haas f 1; I. v. Rooien f 0.47; L. Coenraad f 1.30; A. Davids f 1.60; Wolffers f 0.26.

Bruiloften. Drielsma—Kosman f 8; E. Horloos—Pienas f 3.22½; S. Hedeman f 2.80; I. v. Vollenhoven—Diependal f 2; Schaap—Sluijs f 1.40; Z. A. Rippe f 1.50; Willing—van Cleeff f 15; I. Haagens—Schaap f 2.05; Boekbinder—Snoek f 0.81; L. Brandel f 1.20; L. Klein f 1.25; Blazer—Hartog f 0.60; Frenk—Spetter f 0.88½. Zilveren Bruiloft Blitz f 0.50; H. D. f 2.33½. 40-jarige Bruiloft M. B. Slagter f 1.25.

Bal. „Olympia" door Jet f 1; „Hachnosath Callo" f 1.72.

Giften. I. v. d. B. te Osch f 100; A. Samson f 1.25; vereeniging „Goed Doel" f 10; Gebr. Jacobson f 100; L. I. Bosman f 10; A. B. f 40; E. L. J. Lz. f 200; Mevr. I. v. Cleeff Tzn. f 50; Mevr. I. L. Jacobson f 100.

DEN HAAG. *(Niet van onzen gewonen Correspondent).*

Overgroote belangstelling in de Gemeentezaken blijkt vooral ditmaal *niet*, bij de verkiezing van 6 kerkeraadsleden op a. s. Zondag 16 dezer. Een kiesvereeniging bestaat hier sedert jaren niet. Wie zich zou verstouten een zoodanige opterichten, krijgt allicht den naam tot de oppositie te behoorren, al heeft hij daarbij de beste bedoelingen. Beter oordeelt men het om in het duister te blijven rondtasten. En als de een den den ander vraagt: „Wien moeten we kiezen?" dan is het antwoord ..... een tot aan de ooren flink schouderophalend. (*Sic*).

Wachter! wat is er van den nacht? Eenige maanden geleden werd vanwege de afdeeling der A. I. U. alhier eene vergadering belegd, met het doel middelen te beramen tot het verleenen van hulp aan Russische uitgewekenen, zoo die onverhoopt mocht noodig geacht worden. De zaak vond genoegzamen bijval, doch sedert wordt zij zoo *mysterieus* behandeld (?!) dat we onwillekeurig tot bovenstaande vraag geleid worden. Waarom hier een exceptie met zooveel andere gemeenten?

WINSUM. 8 Aug. Als aanvulling van het vorig bericht deelen wij gaarne mede, dat het door den heer H. de Vries geschonken פרוכת hoogst keurig en met veel smaak is bewerkt door den heer Joseph Garnade te 's Gravenhage. Het kleed is van donkerrood fluweel In het midden prijkt een spiegel met prachtige kroon en inscriptie van den hand van den WelEerw. heer A. van Loen. Gouden franjes en fraaie ornamenten geven aan het geheel iets bevalligs en verdient de heer Garnade inderdaad hulde en aanbeveling.

GRONINGEN, 10 Aug. Tot lid van den Gemeenteraad is (bij herstemming) o. a. gekozen, de heer J. Biegel alhier.

ASSEN. Aan den heer L. van Emden, opticus alhier, is door H. M. de Koningin-Regentes het recht verleend, zich hofleverancier te noemen en het Wapen als zoodanig te voeren.

OPHEMERT, 11 Augustus. De inzameling der liefdegiften voor de hulpbehoevende Russische Israëlieten heeft alhier *f* 92. — opgebracht.

CORRESPONDENTIE.

נער. — Wie, het plan heeft opgevat doet niets ter zake, indien het maar goed wordt uitgevoerd.

N. שבת a.s. geen voordracht (Baan).

Advertentiën.

Van 1 tot 6 gewone regels 70 Cts, iedere regel meer 10 cent. Groote letters naar plaatsruimte.

Voor 3 achtereenvolgende plaatsingen worden 2 en voor 13 slechts 8 in rekening gebracht.

Door Gods goedheid hoopt Moeder,
Vrijdag 14 Augustus haren
82sten Verjaardag
te herdenken.

Hare dankbare Kinderen
en Kleinkinderen,
CATO DE JONG.
LOUISE DE JONG.
ROSETTE DE JONG.
NAATJE DONDORP.

Naaldwijk, Aug. 1891.

Heden שבת נחמו—15 Augustus
herdenken wij den
70sten Verjaardag
van onzen waarden Vader,
L. P. VAN GELDEREN,
wien wij met onze geliefde Moeder, nog een reeks van gelukkige jaren toewenschen.

Hunne dankbare kinderen, behuwd- en Kleinkinderen

Maassluis, Enschede, Haarlem, } Augustus 1891.

Woensdag 19 Augustus e.k.
hopen onze geliefde Ouders
ISRAEL WAISFISCH
en
MARGARETHA WAISFISCH—Spetter
hunne
40-Jarige Echtvereeniging
te herdenken.

Hunne dankbare kinderen,
behuwd- en kleinkinderen.

Receptie Zaterdag en Zondag
22 en 23 Augustus.

Rotterdam, **Kruiskade 65.**

25-jarige Echtvereeniging
van onze geliefde Ouders
J. GOMPERS
en
LEA GOMPERS—SANDERS.

Hun dankbare kinderen
en behuwddochter.

Gouda, י"א מנחם תרנ"א / 15 Aug. 1891.

---

22 Augustds 1891 e.k. — ש"ק פ' עקב
hopen onze geliefde ouders
G. LEVIE
en
G. LEVIE—van Hessen
hunne
25-Jarige Echtvereeniging
te herdenken.

Hunne dankbare kinderen.
Eenigste en algemeene kennisgeving.

Groningen, שבת נחמו תרנ"א / 15 Aug. 1891.

Verloofd:
CLARA KLEIN
en
MOZES GOTLIEB.

Enschedé, / *Grave,* 10 Aug. 1891.

Ondertrouwd:
G. BLOMMEKOPER
en
RACHEL HAAS.

Rotterdam, / *Londen,* 13 Aug. 1891.
Eenige kennisgeving.

WED. H. RIJST,
Confiseur-Patissier,
ZANDSTRAAT 62, ROTTERDAM,
Onder Rabbinaal Toezicht van den WelEerw. Heer Opperrabbijn Dr. RITTER.

Alle soorten Fijne Gebakken
worden spoedig, net en tegen civiele prijzen geleverd.

J. VERHAGEN,
76 Zomerhofstraat 76, Rotterdam

Blijft zich voortdurend aanbevelen voor de levering van:
KOLONIALE- en GRUTTERSWAREN, COMESTIBLES, TABAK en SIGAREN.

Ontvangen NIEUWE AALBESSENSAP
Per flesch 22½ Ct., per 6 fl. 21 Ct., per 12 fl. 20 Ct.

Bestellingen worden dagelijks aan huis gevraagd en direct bezorgd.

De **DETAILPRIJZEN** van

VAN HOUTEN'S CACAO

zijn: *f* 1.80 per 1/2 Kg. — *f* 0.95 per 1/4 Kg. — *f* 0.52½ per 1/8 Kg. — *f* 0.27½ per 1/16 Kg. bus.

C. J. VAN HOUTEN & ZOON.

Het Coöoperatieve
KLEEDINGMAGAZIJN
VAN AMSTERDAM,
heeft alhier een
FILIAAL
GEOPEND, ten einde het geachte Publiek van ROTTERDAM en Omstreken van
zeer billijke
HEEREN-, JONGEHEEREN- en KINDERKLEEDINGSTUKKEN
te voorzien.

Om u een denkbeeld te geven van onze ongelooflijke billijke prijzen, welke zonder concurrentie zijn

Raadplege men de Etalage.

Uittreksel van eenige artikelen, de fraaiste modellen en dessins:

Kinderblouses	vanaf f 0.50	Pantalons	vanaf f 1.—
Tricot en Laken.		Heeren Costumes . . .	„ - 5.—
Kinderbroekjes	„ - 0.50	Jongeheeren Costumes .	„ - 3.—
Huisjassen	„ - 1.—		

Voorts te veel om op te noemen

Coöoperatieve Kleedingmagazijn,
HOOGSTRAAT 246,
hoek Romijnsteeg.

MANTELJUFFROUW.
Gevraagd tegen 1 October of vroeger:
een JUFFROUW (intern), volkomen bekend met 't Mantel- en Manufactuurvak. Zonder ook degelijke Mantelverkoopster te zijn behoeft men niet te schrijven.
Adres franco motto „*MANTELS*" aan de uitgevers GEBRs. HAAGENS, Rotterdam.

בר מצוה
van onzen jongsten Zoon
Mozes Bernard,
op Zaterdag 15 Augustus. — שבת נחמו
L. E. ELZE en Echtgenoote.
Rotterdam, Draaisteeg 6.
Algemeene kennisgeving.

Zaterdag 15 Augustus—שבת נחמו
hopen wij te vieren het
בר מצוה-FEEST
van onzen jongsten Zoon
JACOB.
L. DROOMER.
H. DROOMER—HARTOGS.
Receptie: **van Spaanstraat 31.**

א"ה
Op Zaterdag 22 Augustus — פרשת עקב
hopen wij te vieren het
בר מצוה-FEEST
van onzen eenigen geliefden Zoon
LOUIS
A. VOS.
A. VOS—REENS.
Arnhem, מנחם תרנ"א / Augustus 1891.

Kerkelijke Aanneming
van onzen jongsten Zoon
MAURITS
op Zaterdag 22 September — פ' עקב
JACQ. VAN RAALTE.
HENRIETTE VAN RAALTE
DE VRIES.
Kruisstraat 16, Rotterdam.

Mijne hartelijke dank, alsmede die mijner kinderen en behuwdkinderen voor de talrijke blijken van deelneming in onze rouw; zoowel van hier als van elders ons betoond.
המקום ינחם עלינו
Namens ons allen
S. CAPPEL.
Gorinchem, 14 Aug. 1891.

Voor de menigvuldige blijken van belangstelling ons op 1 Aug. betoond, betuigen wij onzen hartelijken dank.
E. BANNET.
R. BANNET—EMANUEL.
Middelburg 12 Aug. 1891.

Voor de vele bewijzen van belangstelling tijdens de ziekte en het overlijden van onzen geliefden Echtgenoot en Vader ondervonden, betuigen wij onzen hartelijken dank.
WED. SPANJER—FRANKFORT.
PH. SPANJER
B. SPANJER—THEMANS.

Voor de talrijke bewijzen van deelneming bij het overlijden van onze geliefde dochter en zuster ISABELLA betuigen wij onzen oprechten dank.
Mede namens broeders en zusters
WED. H. L. RIJNVELD—LEUSS.
Hillegom 14 Augustus 1891.

Aan Familie en Vrienden onzen hartelijken dank, voor de vele blijken van belangstelling ons op 1 Augustus betoond.
I. DE HORST
S. DE HORST—SPANJAARD.
Apeldoorn 11 Augustus.

Voor de aanstaande hooge feestdagen wordt te *GORINCHEM* gevraagd een
Hulpvoorlezer,
bekwaam om zoo noodig als בעל תוקע te kunnen fungeeren. Reflecteerenden gelieven zich te wenden met franco brieven aan het Kerkbestuur aldaar.

Men verlangt tegen October, een vlugge, zindelijke **KEUKENMEID,**
zonder goede getuigen onnoodig zich aan te melden. Brieven franco onder lett. A. Z. aan de uitgevers GEBR. HAAGENS, Rotterdam.

Als Winkeljuffrouw,
zag zich gaarne geplaatst een nette Juffrouw bekend met Heeren-artikelen, de Hollandsche Fransche en Duitsche taal sprekende, en voorzien van de beste getuigschriften. Brieven franco onder lett. M. J. aan den Boekhand LEITER-NYPELS te *Maastricht.*

In een der hoofdsteden der provincie *Overijsel*, wordt gevraagd een

VOLONTAIR,

ter opleiding in het MANUFACTUURVAK, liefst eenigszins met het vak bekend en niet jonger dan 17 jaar, tegen nader overeen te komen conditiën. Reflecteerenden gelieven zich te adresseeren onder motto *„volontair"* aan de uitgevers GEBR. HAAGENS te Rotterdam.

Een flinke Slagersknecht,

die grondig zijn vak verstaat en goede getuigen kan overleggen, kan dadelijk geplaatst worden bij E. DE JONG, Schedeldoekshaven 11, *Den Haag*.

Een Brood- en Banketbakkersbediende,

6 jaar in beide vakken werkzaam, biedt zich tegen half September aan, de beste referentiën kunnende overleggen. Heeren Brood- en Banketbakkers hierop reflecteerenden, gelieven zich onder motto *„bakker"* te adresseeren aan de uitgevers GEBR. HAAGENS te Rotterdam.

Wordt gevraagd in een provinciestad,

EEN JONGEN,

eenigszins met 't SLAGERSVAK bekend, op nader overeen te komen conditiën. Brieven franco onder letter A. 4 aan de uitgevers GEBR. HAAGENS te Rotterdam.

Er wordt gevraagd in een der hoofdsteden der provincie *Overijsel*,

EEN JONGMENSCH,

bekend met het vak van Manufacturen, om met stalen en met pak, de omstreken te bereizen. Reflecteerenden gelieven zich te adresseeren onder lett. X. 5 aan de uitgevers GEBR. HAAGENS te Rotterdam.

Het Huis B. VAN DAM, Vondelstraat 3, *ANTWERPEN*, vraagt zoo spoedig mogelijk eene bekwame

WINKELDOCHTER,

bekend met het vak van NIEUWIGHEDEN en ELLEGOEDEREN, sprekende de Fransche taal en goed kunnende étaleeren.

Tegen genot van Kost, Inwoning en nader overeen te komen voorwaarden, wordt in eene KRUIDENIERS-AFFAIRE gevraagd, om in dat vak te worden opgeleid,

een JONGELING.

een vlugge hand schrijvende en met Boekhouden eenigszins bekend. Men vervoege zich met franco brieven bij S. VAN RHIJN, Concurrent, *Hoogeveen*.

Slagersknecht.

Gevraagd om direct of zoo spoedig mogelijk in dienst te treden, een Jongmensch, niet beneden 18 jaar, liefst iemand van 't platteland. Salaris naar bekwaamheid. Brieven franco aan I. DE LEEUW Az. te *Almelo*.

LET WEL!

Wordt gevraagd een flinke Jongen, ter opleiding in een VLEESCHHOUWERIJ, tegen nader overeen te komen conditiën. Goede behandeling wordt verzekerd.

Brieven onder motto *„Slager"* aan de uitgevers GEBR. HAAGENS te Rotterdam.

Een net Meisje, van goeden huize, zag zich gaarne in een klein gezin geplaatst

voor de Keuken.

De beste getuigen staan ten dienste.

Brieven franco onder lett. A. Z. aan de uitgevers GEBR. HAAGENS te Rotterdam.

Er biedt zich aan

een Meisje tegen 1 September. Zij kan een burgerpot koken en is genegen huiswerk te verrichten. Goede getuige staan ten dienste.

Brieven franco onder lett. R. E. bij de uitgevers GEBR. HAAGENS te Rotterdam.

Een Meisje,

19 jaar oud, uit den netten burgerstand, zag zich gaarne GEPLAATST tot hulp van de vrouw des huizes. Brieven franco onder lett. R. B. aan de uitg. GEBR. HAAGENS, Rotterdam.

I. A. WIJSENBEEK & Co.,

Eerste Geldersche Worst- en Rookvleeschfabriek,

onder toezicht van den WEw. Heer T. TAL, Opperrabbijn van Gelderland.

KUILENBURG.

LEVERT STEEDS ALLE SOORTEN

WORST,

Pekelvleesch, Gerookte Tongen, Gerookt en versch Vleesch, alsmede Gesmolten Vet,

tegen concurreerende prijs.

2½ kilogram, franco levering.

GEOPEND

HET

TABAK- en SIGARENMAGAZIJN

OPPERT 16, ROTTERDAM.

STEEDS VERKRIJGBAAR

puike Sigaren, Tabak, 1e kwaliteit Koffie, Thee, Snuif enz.

TEGEN CONCURREERENDE PRIJZEN.

Magazijn: OPPERT 16.
Fabriek: GED. BINNENROTTE 13.

J. MERSEL Bz.

J. S. WEIJL, Confiseur,

Leeuwenstraat 24.

Onder Rabbinaal toezicht van den WelEerw. Heer Opperrabbijn DR RITTER.

Blijft zich steeds beleefd aanbevelen voor de levering van TAARTEN en verschillend KLEIN GEBAK.

PRIMA QUALITEIT. BILLIJKE PRIJZEN.

Bierbrouwerij „DE POSTHOORN",

ROTTERDAM.

TIVOLI BIER,

zuiver gezond en versterkend,

is voorloopig verkrijgbaar bij de H.H.:

C. VAN DEN BERG, Zomerhofstraat.
W. JANNESSEN, West Zeedijk 7.
G. H. PIETERSE, Oppert 67.
KOLB en BEERS, Oostvestplein.
M. G. LANGENDAM, Tuindersstraat.
GEBR. MIDDELDORP, Bergstraat.
W. F. MOODIJ, Weste Wagenstraat.
Café NIESSING, Blommerdijksche weg 51.
G. H. N. VAN MOURIK, Kruisstraat 63.
A. SCHOTMAN, Goudsche weg 8.
JAN SMIT, Erasmusstraat.
W. H. METKEMEIJER, Oost Zeedijk.
A. DE VRIES, Nieuwe Binnenweg 271.
C. F. F. VAN HOENDEROP, Goudsche Rijweg 111.
H. W. MOODY, Hofplein 1.
P. G. BOM, Schiekade 169.
W. F. J. BODAAN, St. Jozephstraat 180.
CAFÉ IN 'T VELD, Diergaarde Singel.
VAN VLIET, Doelstraat.
B. DE LANGE, Spoor-Viaduct, Hofplein.
LEMS, Eendrachtsstraat 42.
J. H. BOERS, West-Zeedijk 630.
H. P. CLEMENT, Hugo de Grootstraat.
W. KLAPWIJK, Veemarkt 12.
VERSFELD, Veemarkt 20.
SCHIPPERS, Parksgenoegen, West-Zeedijk.
VAN BAARLE, Proeflokaal, Tivoli, Ged. Karnemelkshaven.

NEDERLAND.

Naamlooze Vennootschap van Verzekering op het Leven

Goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van den 17 Juli 1858, No 57.

Gevestigd te AMSTERDAM, Keizersgracht 245.

Directeuren: Mr. LEONARD WOLTERBEEK en Mr. L. I. DUBOURCQ.

Inlichtingen en Prospectussen te bekomen bij den Heer **S. ELZAS, Weenastraat 25 Rotterdam.**

De ondergeteekenden, met voorkennis van het Godsd, Israel. Schoolbestuur alhier zich gevormd hebbende tot eene Commissie ter organiseering van een **SCHOOLFEEST** bij gelegenheid der inwijding van de nieuwe Schoollokalen, vragen daarvoor Uwen steun en medewerking, die, zij zijn er van overtuigd, gaarne zullen worden verleend.

De grootendeels behoeftige jeugd den gedenkwaardigen dag ook te maken tot een dag van vreugde en blijden zin, mag zeker op Uwe medewerking rekenen, die gaarne veelzijdig zal worden betoond met liefde en een ruime hand.

De Commissie,

ARNOLD KETS DE VRIES, v. d. Werffstr. 34.
S. HARTOGS, Beurssteeg 11.
D. BLITZ Jz., Zeevischmarkt 11.
E. SPIER, Aert v. Nesstraat 64.
H. DE REEDER, Raamstraat 12.

Rotterdam, 6 Augustus 1891.

H.H. SLAGERS.

Er biedt zich aan, een **flinke SLAGERSKNECHT**, 23 jaar oud, die 5 jaar in éene betrekking in de provincie *Gelderland* als zoodanig is werkzaam geweest en grondig met het vak, alsmede met poorschen bekend is De beste getuigschriften staan hem ten dienste

Brieven franco onder lett. F. R. aan de uitgevers GEBR. HAAGENS te Rotterdam.

Bij eene nette familie, te *'s Gravenhage*, in het centrum der oude stad, bestaat gelegenheid voor een Heer voor

Inwoning, Kost enz.

tegen matigen prijs. Franco brieven onder letters R. M. aan de uitgevers GEBR. HAAGENS te Rotterdam.

HH. Slagers.

Een SLAGERSKNECHT, flink op de hoogte met het vak, biedt zich aan om met September in dienst te treden, de beste getuigen staan hem ten dienste. Reflecteerenden gelieven zich met franco brieven te adresseeren onder letters M. W. bij de uitg. GEBR. HAAGENS, Rotterdam.

JOACHIMSTHAL's Scheurkalender

voor Isr. Huisgez.

met 80 prijzen en 4 prijsraadsels

voor 80 cent te bekomen

IN DEN JOODSCHEN BOEKHANDEL

M. B. ELZE,

Zeevischmarkt 7, Rotterdam.

Kooplieden genieten ruim rabat.

TIVOLI -- WINTERTUIN

Kermisfeesten.

Grand Concert Varié.

Prince Mignon.

The Harlow's, Hill en Hall.

Trevally's.

KERMISLIED

door CHRETIENNI.

Aanvang 8 ure.

Couponboekjes zijn gedurende de Kermis NIET geldig.

PLACE DES PAYS-BAS.

FEESTELIJKHEDEN gedurende de KERMIS.

Bij gunstig weder iedere Avond

ILLUMINATIE.

in den TUIN en VERANDA.

Iederen Avond optreden van

SOISSETTS gedresseerde

OOIEVAARS.

Het nieuwste en vermakelijkste op 't gebied van Dressuur.

Mll. ANNA HELD,

Verder Fransche, Engelsche, Hollandsche en Duitsche Artisten.

Aanvang 8 Ure.

Kermis Entrée 49 Ct.

Joseph Garnade

Borduurwerker,

Stille Veerkade 7,

DEN HAAG.

***Bekroond in* 1868.**

Beveelt zich beleefd aan voor het vervaardigen van פרכת, מלבושים en andere **Kerksieraden, Banieren** enz. **Billijke prijzen.**

Teekeningen en Stalen worden op aanvrage franco toegezonden.

De Didamsche Roomboterfabriek

TE DIDAM,

zend na ontvangst van een postwissel groot *f* **6.30** franco per post door het geheele Rijk

4½ Kilo

כשר ROOMBOTER

prima kwaliteit, bereid volgens het nieuwste systeem, onder toezicht van den WelEerw Heer T. TAL, Opperrabbijn te *Arnhem*.

VRAAG

de Scheurkalender

VAN

GEBR. HAAGENS.

OPVOEDINGS-INSTITUUT

„OPPENHEIM"

Den Haag, Herderstraat 16.

Kost- en Dagschool

voor Israëlietische Jongens.

Gelegenheid tot PLAATSING van een beperkt getal **LEERLINGEN.**

Bij de laatstgehouden Toelatings-examens voor Gymnasium, H. B. School 5 j. c. en H. B. School 3 j. c. slaagden alle leerlingen die er deel aan namen.

Aanvang van den nieuwen voorbereidingscursus 15 Augustus a. s.

Feestviering te Aalten

ter gelegenheid der Inwijding eener nieuwe

ספר תורה

opWoensdag 19 Augustus e.k.

חמשה עשר באב תרנ"א

door de Vereeniging „*DOWER TOF.*"

Feestredenaar de WelEerw. ZeerGel. Heer **T. TAL, Opperrabbijn v. Gelderland.**

11½ uur. Samenkomst van de leden der Vereeniging, ten huize van den Heer A. S. VAN GELDER.

12¼ uur. Overbrenging van de nieuwe ספר תורה van daar, naar de Synagoge.

12½ uur. Plechtige dienst in de Synagoge, opgeluisterd door Koor, onder leiding van den WelEd. Heer S. A. VLES.

's Avonds van 6—8 uur: **CONCERT**, in den tuin der Groote Societeit „OP 'T BLIK", door de **BOCHOLTER CAPELLE.**

's Avonds 9 uur: **BAL**, onder leiding van den Heer S. MEIJER te *Arnhem*, afgewisseld door **Voordrachten**, met welwillende medewerking van den WelEd. Heer **B. REICHENBERGER**, uit **Deutichem.**

Introductiën door de Feestcommissie.

Leden der Vereeniging דבר טוב hebben met hunne huisgenooten vrije toegang tot alle feestelijkheden.

Entrée voor Vreemdelingen:

Voor een HEER of DAME in de Synagoge **50 cent.**

Voor een Heer of Dame tot alle feestelijkh. **75 cent.**

HEER en DAME voor Concert en Bal ƒ 1.—

Voor elke Dame meer . . . . 50 ct.

Toegangskaarten en **Tekstboekjes** van af 5 Augustus te verkrijgen bij de Feestcomm.

Tekstboekjes tegen betaling van 15 ct.

De Feestcommissie,

M. GANS, *President.*

D. A. VAN GELDER, *Penningm.*

A. L. VAN GELDER, *Secretaris.*

Gevestigd sedert 1833. **Wed. H. RIJST,** Zandstraat 62.

Cuisinier.

Bij deze heb ik de eer mijne geachte geloofsgenooten te berichten, dat ik, met medewerking van den bekwamen Cuisinier, den Heer H. WEERS Jr., Witte de Withstraat 39, mij ook zal belasten met het leveren van

Diné's voor Bruiloften en Partijen.

Bijlevering van Servies en Tafelzilver gratis.

Laat ook Diné's aan huis bezorgen.

Zeer nette bediening en concurreerende prijzen.

MENU's en prijzen steeds beschikbaar.

☛ ***Gelieve op naam en adres te letten.***

EXTRA BROWN STOUT!!!

Uit de *Stoombierbrouwerij* der firma **J. H. RUTTEN**, te *Maastricht*, *overtreft alle andere soorten*, geen Stout dat *zoo aangenaam van smaak* en *tevens zoo versterkend is.*

Neemt proef, oordeelt en ziet analyse.

Verkrijgbaar à 10 Cents per halve flesch

bij de Heeren VAN SCHAICK & BALJON, Noordblaak 27, J. C. VAN DE ROER, Binnenweg 21, Wed. HARTE, Tuinderstraat 47, F. VAN DER WOLK, Kipstraat 83 en 72, Houttuin 67, Bogaerdstraat 6 (Nieuwehaven), Hoogstraat 285, Boompjes 52, Terwenakker 14 en 15, Westerkade 5 (2de Nieuwewerk) en Schiedamschedijk 167.

Per 6 stuks aan huis bezorgd.

Bestellingen worden den volgenden dag uitgevoerd.

P.S. Bestellingen voor levering op fust worden alleen aangenomen bij:

F. VAN DER WOLK,

Distillateur en Likeurstoker,

KIPSTRAAT 83.

GEOPEND het

SCHOEN- en LAARZENMAGAZIJN

GOUDSCHEWEG 149, b.d. Goudsche Singel.

A. F. VAN HULTEN.

Echt Noord-Brabantsch werk.

Reparatiën spoedig, net en billijk.

Café „DE UNIE" Coolsingel No. 28.

ROTTERDAM

Gedurende de Kermis zullen in bovengenoemd Café **alle Ververschingen** te bekomen zijn in de nieuwe daartoe expres ingerichte Restauratiezaal. De prijzen der Consumptieen z zullen **NIET VERHOOGD** worden, maar dezelfde blijven als gewoonlijk.

Evenals altijd is de Consumptie, welke bij het Rotterdamsch publiek genoegzaam bekend is, van **uitstekende kwaliteit.** Raadpleeg de Prijscourant in de benedenzaal aanwezig.

Minzaam aanbevelend,

H. J. SNIJDERS.

LOUIS DE HAAFF,

HANG 40. HET EIERENHUIS.

כשר

Versche Kaas	45	Cts	per	5	ons.
Belegene „	50	„	„	„	„
Oude „	55	„	„	„	„
Gemalen „	50	„	„	„	„
Komijnde Kaas	25	„			
Delftsche Boter	65	„	„	„	„

S. MEIJER,

Oudewater,

Beveelt zich beleefd aan tot het leveren van

Prima qualiteit

כשר

Zoetemelksche Graskaas,

vervaardigd onder Rabbinaal toezicht van den WelEerw. Heer Dr. B. RITTER.

Zeer billijke prijzen

Voor H.H. Handelsreizigers.

concurreerende prijzen.

Logies met flink ontbijt f 1.25

Hôtel van Dam

Eerste Lombardstraat 67,

over de Vleeschhal,

ROTTERDAM.

Table d'Hôte van 4 tot 7 uur.

Nette en prompte bediening.

Vriendelijke aanbeveling.

Nog slechts enkele exemplaren voorhanden, dan is de voorraad uitverkocht, van

נביאים אחרונים

Hebr. en Hollandsch,

à *f* 2.— per exempl.

Buiten *Amsterdam* 15 ct. verhooging.

D. G. DE MESQUITA,

N. Amstelstraat 11, AMSTERDAM.

Rotterdamsche Diergaarde

Vrijdag 14, Zaterdag 15 en Zondag 16 Augustus a.s.

TOEGANG voor

STADGENOOTEN

tegen betaling van **50 cents** per persoon

en voor

HANDWERKSLIEDEN

tegen **25 cents** de persoon.

Ingang aan de Diergaardelaan.

ZATERDAG

Namiddag-Concert

door het

Rotterdamsch Harmonie-Orkest

Kapelmeester G. A. CARL.

en Zondag

door het MUZIEKKORPS der

afdeeling Jagers te 's-Hage,

Kapelmeester S. CALFF.

Aanvang te twee uren.

Feestelijke Vergadering

der Vereeniging

עטרת נשים

TE APPINGEDAM,

ter gelegenheid van het

90-jarig bestaan der Synagoge,

op ZATERDAG, **II Menachem 5651.** / **15 Augustus 1891**

's avonds te 9 uur,

in het Hotel FLIK,

opgeluisterd door

Komische Voordrachten.

Na afloop BAL.

Kalender.

Van 10 tot 16 מנחם 5651.

Van 14 tot 20 Augustus 1891.

Begin van den Sabbat 6½ uur.

פ' ואתחנן, פ"ג

שבת נחמו

Einde van den Sabbat 8 uur 12 min.

WEEKBLAD

voor Israëlietische Huisgezinnen.

Twee-en-twintigste Jaargang. No. 32. Vrijdag 14 Augustus 1891.

Tweede Blad.

INGEZONDEN STUKKEN.

Mijnheer de Redacteur!

Mag ik UEd. een plaatsje verzoeken in uw veelgelezen blad, tot mededeeling van hetgeen ik persoonlijk Zondag j.l. in de wachtkamer der z. g. Rijnspoor te Utrecht mocht aanschouwen, bij de ontvangst der verdreven Russische Israëlieten op hun doortocht van Groningen naar Amsterdam en New-York. Werd hun vroeger van wege het comité brood en bier verstrekt, hetwelk in alle haast in den trein moest worden verorberd; thans is daarin een goede verbetering gekomen. Bij aankomst van verdreven Russen, wordt het comité telegrafisch bericht gezonden en door bemiddeling van den Directeur Generaal, den ongelukkigen te Utrecht een half uur tijd gegeven, ten einde zich daar gemakkelijk te kunnen verkwikken. Werkelijk ware het aangename oogenblikken, te zien, hoe dankbaar die ongelukkigen den hun bereiden disch van brood en bier aanschouwden en het zich genoeglijk deden smaken. Men kon velen aanzien, dat hun de lange reis zeer had vermoeid. Een woord van lof aan de heeren de Beer en Frenkel, die zich met de regeling belasten. Moge zij, door vele in te zenden gelden aan het comité, — er is daartoe zeer veel geld noodig — steeds voor die goede zaak denzelfden ijver en lust gevoelen.

Gevoelig sprak één der ongelukkigen namens allen, in Duitsche taal den hartelijken dank uit voor de vriendelijke ontvangst, die, men kon het velen aanzien, liever geven dan nemen.

Moge velen zich opgewekt gevoelen voor de ongelukkige verdrevenen te ijveren en door offering van milde gaven, hun lot door vriendelijke ontvangst eenigszins te helpen, zoo niet vergeten, dan toch te verzachten.

U, M. de R. dankzeggende voor de welwillende opname,
heb ik de eer te zijn,
UEd. Dw. Dienaar,
H. L. v. E.

Rotterdam, 10 Aug. 1891.

Mijnheer de Redacteur!

Aangezien ik in het jaargetijde waarin we ons thans bevinden veel van wandelen houd, kwam ik voor ongeveer een week voorbij eene Joodsche begraafplaats in een van onze noordelijke provinciën.

Ofschoon ik niet zoo precies met alle voorschriften bekend ben, stond ik toch verbaasd op dezen Godsakker een paar hoopen hooi te zien staan. Daar ik meende, dat het gras van eene begraafplaats niet mag worden afgemaaid, om als veevoeder dienst te doen, zoude u, mijnheer de redacteur, mij zeer verplichten; met eene noot hieronder even te vermelden, wat daaromtrent is voorgeschreven.

U bij voorbaat dankend
Hoogachtend UEd.
תם

(Wij hebben niet het recht uw vraag te beantwoorden, wend u hiertoe tot uwen Opperrabbijn. RED.)

BERICHTEN.

Hamaggid bevat o. a. een telegram gedateerd: Hamburg 30 Juli, meldende, dat daags te voren 600 Russische geloofsgenooten per ss. Sjoca, naar Argentina zijn vertrokken. De tocht geschiedt op rekening van baron de Hirsch en is een tweede karavaan tot vertrekken gereed.

Nieuws uit Rusland: In onderscheidene deelen van de provincie Bessarabië helpen Joodsche jongelingen en meisjes den grondeigenaars bij het binnenhalen van den oogst; en blijkt het, dat de landheeren bijzonder gaarne en bij voorkeur zich bedienen van den arbeid verricht door onze jeugdige geloofsgenooten, die meer vernuftig en meer ontwikkeld, meer bekwaam en minder log zijn dan de Russische boeren.

In het gouvernement Kowno is opnieuw een stad afgebrand. Er bleven slechts 30 huizen gespaard; 700 families zijn zonder dak en — zonder brood.

(Uit het laatste, insgelijks aan *Hamaggid* ontleende, bericht blijkt duidelijk, dat onze Opperrabbijn, de weleerwaarde heer Dr. Ritter niet doelloos, niet zonder aanleiding toezending van giften vraagt daar, waar de rampen zoo veelvuldig en het aantal der daardoor getroffen zoo verbazend en bedroevend groot is).

W. v. I. H.

Het is bekend, dat baron Hirsch in den heer Arnold White eenen afgevaardigde vond, die niet alleen voor hem bij de Russische regeering voor de verdrukte Joden ging pleiten, maar ook met de taak belast werd een bijzonder onderzoek naar den toestand der Israëlieten in het rijk des Czaren te ondernemen. Wij zijn insgelijks althans in hoofdzaak, bekend geworden met de bevinding des heeren White, alsmede met den aard der plannen, door baron Hirsch er op gegrond. Toch zal menigeen nog belangstellend kennis kunnen maken met het opstel in de Augustus-aflevering der *New Review*, waarin de heer White de uitkomsten van zijn onderzoek in Rusland samenvat. Hij had de warmste aanbevelingen der Russische regeering meegekregen. Doch zelfs dat is niet altoos voldoende in een vreemd land, waarvan men de moeilijke taal niet machtig is. De heer White had dus eenen gids en eenen tolk noodig. Hij trof beiden zeldzaam gelukkig in den heer Lanin, eenen Rus, die veel onder zijne Israëlietische landgenooten verkeerd en blijkbaar een diep inzicht in hunne gewoonte en levenswijze verkregen heeft, Blijkbaar. Immers, ook hij levert eene beschouwing over de quaestie in hetzelfde nommer der *New Review*. Zij wijkt echter ten eenenmale af van het artikel des heeren White, zoo inhoud als in vorm. Is dit laatste eerder een sober verslag te heeten over hetgeen de schrijver waarnam bovenal in de Joodsche landbouw-koloniën in Zuid-Rusland, 's heeren Lanin's opstel is eene welsprekende, haast eene hartstochtelijke ontboezeming over de gruwelen tegen de Joden in Rusland, die hij in de bijzonderheden beschrijft een heftig protest daartegen van een Christelijk en van een humanitair standpunt.

's Heeren White's mededeelingen vind ik interessanter; zij behelzen veel, wat wij niet wisten, en ontsteken licht over de quaestie, of Joden landbouwers en boeren kunnen worden. Van de beantwoording dezer vraag moet het afhangen, of de plannen van baron Hirsch slagen kunnen. Zij toch gaan uit van het denkbeeld om van de verdreven Israëlieten akkerbouwers te maken. De heer White nu beantwoordt de vraag in stellig bevestigenden zin, na hetgeen hij waarnam te Dobrayé en te Novaia Poltarka. Te Dobrayé vond hij eene *bloeiende landbouwkolonie*, onder het bestuur van tien ouderen en eenen opperman, die door de regeering is benoemd. In dit dorp van een vijfhonderd zielen heerscht volmaakte vrede en een zekere bloei, zóózeer, dat één der kolonisten den heer White getuigen moest, dat hij, in goede oogstjaren, wel 800 roebel maakt. De rabbi heeft feitelijk het opperste gezang in handen, en de éénige leeglooper in de kolonie is de politieman, die niets te doen heeft. De heer White bezocht ettelijke gezinnen onverhoeds. Allerwege vond hij properheid en het besef van eigenwaarde.

Te Novaia Poltavka hebben de Joodsche kolonisten zich behalve op den *akkerbouw* ook op *paardenfokkerij* toegelegd. De jongelieden, zegt de heer White, rijden er paard als Donsche kozakken. Van een groot Russischen landeigenaar in de buurt hoorde hij, dat de Joodsche kolonisten, die meerendeels uit Minsk, Grodno en Wilna gekomen zijn, bijna vijftig jaren geleden, in den beginne te wenschen overlieten, omdat zij nog geen ervaring hadden opgedaan van het boerenbandwerk. Hun hart hing nog aan het steedsche bestaan. Maar toen zij eenmaal aan het landleven gewend waren geworden waren er geen ordelijker, tevens geen gelukkiger burgers te vinden.

De heer White verklaart dan ook, dat de Russische Jood, die geen landbouwer wil noch kan worden, eene schepping is van het orthodox-Russische bureaucraten-vernuft te St. Petersburg.

(*N. R. Ct.*)

De weduwe van den bekenden uitgever Calmann Lévy heeft aan de Fransche Academie medegedeeld, dat zij voornemens is, ter herinnering aan haren echtgenoot een driejaarlijksche prijs van 3000 fr. te stichten, door de Academie toe te kennen aan een letterkundige wegens een kort te voren door hem uitgegeven werk of wegens de door hem uitgegevene letterkundige geschriften, in hun geheel genomen.

De heer C. Aslan is lid van de Rumeensche Kamer; de man heeft zijn heilig Rumenië lief, eens ..... zal men een standbeeld voor hem oprichten!

In ernst! — als waren de ongelukken, waardoor onze stamgenooten in Rusland worden getroffen, nog niet groot, niet veelvuldig genoeg, werd op voorstel van genoemden heer door het Rumeensche gouvernement besloten hem te plaatsen aan het hoofd eener door hem, gansch naar eigen inzicht, gevormde commissie van 15 leden; en zulks met het doel om middelen te beramen (het desbetreffende ontwerp zal in November aan den senaat worden voorgelegd) teneinde eventueele emigratie van Russische Joden naar Rumenië tegen te gaan.

Hamaggid waaraan wij bovenstaand bericht ontleenen en die naar onze bescheiden meening, zeer goed ingelicht zijn kan, *Hamaggid* zegt zeer eigenaardig: Bedoelde commissie zal niet hebben te beslissen omtrent de vraag: zullen nog meer wetten tegen Joden worden uitgevaardigd? maar: hoe ze uit te vaardigen? en — laat genoemd blad erop volgen: ik bedoel met „*ze*" **niet**: de **wetten**, maar de **Joden**; men zal namelijk beraadslagen hoe de Joden het best op te bonjouren; zal — daarover zal het debat loopen — de Jood een zachten of wel een pijnlijke dood sterven?

Het zijn niet slechts de ambtenaren der Rumeensche regeering die den Jood haten met fellen haat; de regeering zelf denkt niet beter, niet gunstiger; en geeft *Hamaggid* als bewijs een uittreksel uit de *Roumania*, het lijfblad van den heer Vernescu, den Rumeenschen excellentie van Financiën; bedoeld uittreksel dat hier gedeeltelijk volgt, luidt aldus:

„De quaestie der vervolgde Joden is thans een nationale geworden en is het derhalve plicht van elken Rumeen zijn gevoelen daaromtrent te zeggen. Wij zijn verplicht dankbaar te zijn aan de Regeering, omdat zij binnen korten tijd aan de Joden bewezen heeft, dat Rumenië een staat, geen herberg is. — Wij moeten ons geenszins verwonderen over het verschijnsel, dat een socialist, in naam van gezamenlijke socialisten, in een dagblad als geestdriftig verdediger der Joden optreedt, maar wel wekt het verbazing, dat zij die zich beroemen vrienden des volks en der werklieden te zijn, zonder terughouding en zonder schaamte, geweldig en ontstuimig optreden tegen lieden, die den moed hebben tegen Joden zich te verzetten, zich te verzetten tegen scharen hongerlijders die, als een vernietigenden, alles meesleurenden stortvloed uit andere landen herwaarts komen. Zij geven voor, dat Joden een geluk zijn voor het land waarin zij zich nederzetten; dat ook deze weggejaagden voor ons zullen zijn als een milden regen in tijden van droogte! ..... Gij zondaars! rukt weg uw momaangezicht! Laat schaamte uw gelaat kleuren! ..... Gij die vroeg en laat bazelt, dat gij wilt zijn steun der arme werklieden; gij die treurt wegens het treurig lot van den arbeidenden stand! gij zijt grooter bedriegers en misdadigers dan de Joden, want gij verbergt uw arlistige aanslagen onder een zoogenaamd *verheven doel*; gij hebt bereids getoond, dat Joden u hebben omgekocht; gij bezit geen grein nationaal gevoel; ge pleit slechts voor de rechten der Joden, voor de rechten der vijanden van het menschelijk geslacht (N. B. dat zijn de Joden); uw oogen zijn verblind zoodat gij de ellende en het gebrek niet ziet, die door de Joden in het land heerschen! enz. enz."

(Zoo gaat het ministrieel blad voort ... Is het te verwonderen, dat een zoodanige regeering de grenzen van haar land scherp laat bewaken, opdat de hemel beware! geen Russische Jood die kan overschrijden; dat zij met de strengste straffen bedreigt de grenswachters, die zich laten omkoopen; dat zij bovendien de Proet, de grensrivier, militair laat bewaken, opdat geen Russische Joden, tersluiks, haar op ondiepe plaatsen zullen doorwaden! En dat noemt zich een beschaafde staat)!

W. v. I. H.

In Duitschland alwaar, zooals bekend, onder leiding en oppertoezicht van den zoo bekwamen kweeker Z. D. H. vorst Bismarck, de moderne jodenvijandigheid gezaaid werd; gezaaid werd met zooveel en zoo goed succes, dat die schandvlek der beschaving vanuit genoemd land als een verpestende woekerplant zich verspreidde over bijna alle landen — in Duitschland, zeggen we nogmaals, hebben de jodenvijanden momenteel, op de ergste wijze *Pech;* en is het zeer te hopen dat, zooals de haat tegen Joden van Duitschland uitging, nu ook de aldaar begonnen tegenspoed der anti-Semieten hen volgen en vervolgen zal in en naar andere landen, opdat de menschelijkheid zegeprale en onze stam weder rust vinde!

Inderdaad hebben de anti-Semieten ongeluk: het blijkt uit de volgende aan *Hamaggid* ontleende feiten.

Dr. Erwin Brauer, redacteur van de 20 *Jahrhundert* is wegens majesteitschennis veroordeeld tot twee maanden kerkerstraf; de redactie van *Das Volk* is veroordeeld tot een boete van 100 Mk. wegens beleediging der rechtbank te Stettin; en wel omdat laatstgenoemde redactie den volke verhaald had, hoe het Joden nu vrijstaat om het volk naar hartelust te bedriegen; zij (Joden namelijk) kunnen van straffeloosheid zeker zijn want ... de rechtbank te Stettin heeft den heer Karl Silberstein vrijgesproken en hem ontheven van boete hem door de politie opgelegd! „Door zulke vonnissen te vellen, door Joden vrij te spreken verliest — zoo vermeent *Das Volk* — de rechterlijke macht alle waardigheid."

Niet eens vergunde de bevoegde autoriteit den ongelukkigen lieden om — een anti-Semitisch volksfeest te vieren! Het vroolijk partijtje zou te Zandbach gehouden worden, maar helaas! de anti-Semiet wikt en de Duitsche politie beschikt; zij mochten geen optochten houden, geen toespraken tot het volk richten en dus ... moest de arme Dr. Böckel de arme schaapjes in een stal (**niet** in *figuurlijken* zin) vergaren, om binnen die ongewijde muren het alleenzaligmakende anti-Semitisme te verkondigen.

Ja! het zou nog erger komen; de Duitsche regeering — en ze kon het zoo gemakkelijk doen — staat niet eens toe, dat Joden, zooals hun vijanden dat zouden willen en gaarne bedrijven, zonder vorm van proces zullen worden doodgeslagen. *Das Volk* weet namelijk te verhalen dat .... men op den jongsten 29 Juni, te Harten, in een schuur, een vierjarig knaapje heeft gevonden met afgesneden hoofd, zonder één druppel bloed in het lichaam en dat enz.... Het brave, reeds te herhaaldelijk genoemde blad laat dan erop volgen, dat het volk al boozer, al woedender tegen Joden

wordt en — nu beschermt de politie krachtdadig het huis van den verdachten Jood!

Kortom — die booze Joden hebben schuld aan alles zelfs . . . aan het niet slagen der Duitsche inzendingen op de Londensche tentoonstelling!!!

(Het laatste verhaalt de *Kreuzzeitung*! — In alien ernst wat te denken van de lieden, die zoo ontzettend veel en zoo onzinnige leugens slikken! Moet men zich verwonderen over hun onwetendheid, maar waar blijven dan de goede uitkomsten van de Duitsche *Lehrzwang*? Of . . . moet men zich bedroeven om de boosaardigheid der lieden die, tegen beter weten in, voor de leus jodenvijanden zijn en als zoodanig optreden, maar waar zijn dan de morcele gevolgen van de zoo geroemde Duitsche opvoeding, van de zoo uitbundig geprezene Duitsche *Zucht*)?

W. v. I. H.

BERGENOPZOOM. Het Israël. Kerkbestuur alhier heeft zich belast met de inzameling van giften ten behoeve van verdreven geloofsgenooten uit Rusland, met het gunstig gevolg dat *f* 241.35 aan het comité te Groningen kon worden toegezonden. .

DOETICHEM. Als bewijs dat thans ook ten plattenlande propagande te maken is voor de Alliance I. U., kan worden medegedeeld dat door welwillende tussenkomst van den heer J. Mogendorff te Groenloo, in deze gemeente twaalf leden zijn toegetreden tot de afd. „Gelders Oosten."

EINDHOVEN. 9 Augustus. Uitgenoodigd door het Kerkbestuur hield onze leeraar, de heer M. Staal, שבת jl. een predikatie, hoofdzakelijk om aan te toonen, dat het dringend noodig was in deze Gemeente een vereeniging הכנסת אורחים in het leven te roepen. De predikatie maakte op allen een diepen indruk en zal voorzeker tot het gunstige gevolg leiden, dat allen deze nuttige vereeniging zullen steunen.

DEDEMSVAART. 8 Augustus. Alhier is gecollecteerd door het Kerkbestuur en eenige Israël. Gemeentenaren *f* 135.45 ten behoeve der vervolgde Russ. Joden, hetwelk opgezonden is aan het Hoofd-Comité te Groningen.

HEERENVEEN 10 Aug. Ook in onze kleine gemeente is niet vergeten aan de Russische emigranten. Onze geachte voorzitter B. Sanders en de heer Izak de Vries (Partikulier) hebben het plan gevormd om een collecte houden langs de huizen der ingezetenen van Heerenveen en omstreken en hebben tot dat doel honderd vijf en zeventig gld. bij elkander gekregen. Te meer verdient het lof nu weder het kerkbestuur voor zes maanden een plan heeft voor den bouw eener nieuwe school, waarmee nu spoedig begonnen zal worden.

GOUDA, 9 Avg. Heden had alhier de jaarlijksche schoolinspectie plaats door den WelEerw. Heer Opperrabijn Dr. B. Ritter, die zijn bijzondere tevredenheid te kennen gaf voor de goede vorderingen die deze school — onder leiding van de heer Ketellapper — steeds kenmerken.

De Opperrabbijn inspecteerde ook het Kerkelijk had en gaf te kennen, dat het volstrekt niet voldeed en het dringend noodig was verbeteringen aan te brengen, waaraan het kerkbestuur gewis zal gevolg geven.

ALKMAAR, 11 Aug. Als bewijs van den goeden geest, die in onze gemeente heerscht, kan worden medegedeeld, dat toen שבת jl. de Eerw. heer Kalkoene door ongesteldheid verhinderd was als חזן te fungeeren, die taak op uitmuntende wijze werd vervuld door de heer S. Prins Az., terwijl onze parnas, de heer Aron Prins als בעל קורא fungeerde; voegen daar nog bij, dat de dienst op werkdagen meest altijd wordt vervuld door den heer Andries Prins, dan blijkt het duidelijk dat die drie broeders krachtig medewerken tot den bloei dezer Gemeente. Als vreemdeling waren wij in de gelegenheid de daar aanwezige prachtige kerksieraren te bewonderen.

V.

VEENDAM Bij de tegenwoordig tot ons komende berichten van godsdienstbaat uit het buitenland, mag als een verblijdend verschijnsel van verdraagzaamheid hier te lande wel vermeld worden dat twee onzer kerkeraadsleden thans ook leden zijn van den Gemeenteraad; nl. de heer A. I. Polak, die reeds sedert twee jaar deze functie bekleedt te Wildervank, en de heer L. Bendiks die thans gekozen is in den raad van de gemeente Veendam.

KANT.

III.

Bresnitz' pleegdochter, de ons reeds bekende Kele Lucka, die inmiddels den twaalfjarigen leeftijd had bereikt, had nog slechts begonnen het borduren met goud en paarlen te leeren; zonder hulp kon zij zeer zeker het moeilijk en vermoeiend vak niet uitoefenen; en de oom, die ernaar streefde, zijn pleegdochter — en dit uitsluitend in haar belang — zoo spoedig doenlijk zelfstandig te maken en instaat iets te verdienen, gaf het aardige meisje in de leer bij *rebbe* Hirsch Lucka, een braaf handelaar in tulles en kanten, die zijn kraam had op de buiten het getto gelegen Joden-voddenmarkt.

Wanneer wij zooeven zeiden, dat Bresnitz zijn pleegdochter bij Hirsch Lucka in de leer gaf, om diens handel te leeren, dan moet de lezeres, die goed op hoogte wenscht te zijn, die uitdrukking niet letterlijk opvatten, want — de heer Lucka . . . . maar laat ons hem voorstellen.

R. Hirsch Lucka was een zeer vrome Jood, die dagelijks driemalen de synagoge bezocht; die dagelijks driemalen met den „*huisrebbe*" Talmoed studeerde; die bij iedere begrafenis, om ook dien Godsdienstplicht te volbrengen, aanwezig was; die een visite van rouwbeklag aflegde bij elk om een doode treurende — men adverteerde destijds nog niet; en zekerlijk annonceerde men niet: „verzoeke van rouwbeklag verschoond te blijven" —; die geen zieke in de jodenwijk onbezocht liet; die fungeerde als bestuurder eener synagoge en werkzaam was als commissaris van een weldadige vereeniging . . . . kortom de man werd door alle deze bezigheden en bemoeiingen zoozeer in beslag genomen dat, ieder man van het vak zal het inzien, hij geen oogenblik tijd had voor zijn eigenlijk bedrijf en hij . . . . het verwerven van levensonderhoud overliet aan zijn vrouw; hij deed dit trouwens met volle gerustheid.

't Was destijds regel, dat de zaken op de voddenmarkt gedreven werden door de vrouwen, terwijl de mannen uitsluitend zich wijdden aan het volbrengen en naleven van religieuse plichten die, zooals we bij Hirsch Lucka zagen, den ganschen dag in beslag namen, indien ze namelijk in hun ganschen, vollen omvang werden uitgeoefend.

Lucka's vrouw leidde dus de zaak; zijn gansch aandeel in de leiding daarvan bestond daarin, dat hij wanneer hij daarin niet verhinderd werd, telken voormiddag, tegen elf uur, naar meergenoemde markt zich begaf, aldaar eenige minzame woorden tot zijn vrouw richtte; en in den winter eenige deelnemende woorden tot zijn vrouw sprak uitdrukkende zijn leedwezen, dat zij den ganschen dag, in de open lucht, blootgesteld was aan de koude.

Zijn werkzame deelneming aan de zaken bestond, werd zij tot het uiterst gedreven, daarin, dat, waren de koopers sterk vertegenwoordigd en gevoelde hij zich verplicht de handen nu eens ferm uit de mouw te steken dan . . . . wierp hij eenige cartons van tafel op de straatsteenen, of hij bevingerde eenige ellen kant zoodanig, dat ze totaal onverkoopbaar werden . . . . in één woord — hij haalde zóóveel *schjlemielige* stukjes uit, dat, buiten twijfel, dáárin de oorzaak was te zoeken, waarom zijn opdagen bij de kraam èn de vrouw èn de helpster vervulde met zorg en bekommering, terwijl wanneer hij ging, zij inderdaad verademing vonden.

Lucka's vrouw kon gemakkelijker dan andere vrouwen op het drijven van den handel zich toeleggen; haar echt was namelijk kinderloos gebleven.

Men kan zich nu een voorstelling maken van den schrik en het onheil waardoor Lucka getroffen werd, toen, na een tienjarig huwelijk die vrouw stierf; en haar bijna wanhopigen echtgenoot alleen achterliet en . . . . ongeschikt, onbekwaam om zijn brood te verdienen.

Kele Bresnitz, onze weeze was middelerwijl opgegroeid tot een schoone, achttienjarige maagd; als helpster in de zaak had zij getooud trouw te zijn en geschikt; dat de zaak haar volkomen toevertrouwd was; dat zij den eigenlijken handel insgelijks op haar duimpje kende, dus — kwam het den wel ongeschikten, onbeholpen, maar toch geleerden Lucka en diens vrienden het verstandigst en doelmatigst voor, zijn brave en mooie winkeljuffrouw te maken . . . . tot zijn vrouw.

Kele Bresnitz, nu juffrouw Kele Lucka geworden, vond thans gelegenheid zich dankbaar te toonen jegens haar voortreffelijken pleegvader.

Deze was namelijk opnieuw broodeloos geworden. Zijn vriend en beschermer, zijn begunstiger, den ouden graaf Schlick was gestorven en had een zoon en erfgenaam achtergelaten, die wel is waar Bresnitz gaarne lijden mocht, maar — diens diensten niet noodig had, omdat hij als des Keizers gezant leefde aan een der Duitsche hoven; en hoogstens om de twee of drie jaren naar Praag kwam, om zijn bloedverwanten te bezoeken.

De door-en-door brave Lucka had er niets tegen, dat zijn jonge vrouw den ouden, braven oom en pleegvader bij zich in huis nam; en deze wist zich recht nuttig maken; hij wilde en at ook geen genadebrood.

Bresnitz was namelijk een degelijk Talmoedist, de *huisrebbe* van Lucka was gestorven; en Bresnitz kon diens plaats vervangen; bijgevolg spaarde de huisheer het voor dien tijd vrij aanzienlijke honorarium, dat hij vroeger had moeten uitbetalen, terwijl — wanneer zijn (Bresnitz') pleegdochter, juffrouw Lucka, door den ooievaar in het been gebeten was — en dit geschiedde regelmatig elk jaar — dan nam de pleegvader haar plaats op de markt met evenveel geschikt, als bekwaamheid in, terwijl hij ook, in normale omstandigheden, in de huishouding, in den volsten zin des woords, zich onmisgaar maakte.

Ja! Bresnitz was in de huishouding van Lucka onmisbaar geworden. Hij was het, die op Vrijdag zorgde, voorbeeldig zorgde, voor den inkoop van visch, welke immers op geen *Schjabbos*-tafel ontbreken mocht en waarvan de inkoop, als gold het een Godsdienstplicht, door den huisvader stiptelijk bezorgd werd, maar onze Hirsch Lucka was er de man niet naar, om visch te koopen; want in den loop der jaren was het onderscheidene malen gebleken, dat hij voorn kocht voor brasem, zeelt voor baars, terwijl het onderscheid tusschen een polder- en een rivierkarper voor den onbeholpen Talmoedist onmogelijk te leeren was.

Bresnitz daarentegen — hij verstond meesterlijk de kunst kleine kinderen zoet te krijgen of te houden; hij kon ze voeren, inslaap neuriën; hij mocht, werd er een medalje voor alle deze nuttige werkzaamheden uitgeloofd, gerust daarnaar dingen; en trots zijn hem als aangeborene bescheidenheid verklaarde hij meermalen, dat hij ontegenzeglijk zijn levensberoep slecht gekozen had; natuur had zich in hem vergist; hij had kindermeisje moeten worden.

Wij hebben echter nog niet alles verhaald; hij was inderdaad onmisbaar in Lucka's gezin.

Bresnitz was het, die, zat onze Kele Vrijdag op de markt, de lampen voor Sabbat vulde; zóó goed vulde, dat ze, den langsten Vrijdagavond bleven branden, zonder dat ernaar behoefde te worden omgezien. Op *Pesag* bakte hij de *matsous* — en ze waren van voortreffelijke qualiteit —; op *Soeccous* kocht hij het schoonste *Esroug* en de prachtigste driebladerige myrten; hij was het, die de Loofhut timmerde en haar zoo fraai opsmukte met glaspaarlen, guirlandes en papieren snuisterijen dat, ware er een tentoonstelling gehouden, de jury zou Bresnitz de premie hebben toegekend!

Rebbe Kalmen Bresnitz was zóó veelzijdig in hetgeen hij instaat was te doen dat, wanneer hij in zijn overgroote bescheidenheid al beweerde, dat hij in Lucka's huis genadebrood at, Lucka en echtgenoote met veel meer recht konden verzekeren, dat zij, mocht Bresnitz ooit onverhoopt buiten staat of niet langer genegen zijn te doen wat hij gewoon was te doen, dan zouden zij niet alleen het gemis dier diensten smartelijk gevoelen; zij konden die diensten inderdaad niet ontberen.

In dienaan genamen, kalmen en behagelijken staat van zaken waren vijf jaren voorbijgaan, toen Kele Lucka haar echtgenoot een vijfde pand hunner liefde schonk; en daar de eerste vier pandjes meisjes waren; het vijfde daarentegen een allermolligst zoontje was, was de vreugde binnen Lucka's muren ten top gestegen; en zijn wij nu weder aangeland — lezeres en lezer moeten ons s. v. p onze groote afdwaling vergeven — aan het begin van ons verhaal, toen wij een gezelschap Joodsche dames bij de kraamvrouw Lucka op speelbezoek zagen; inschijn om de jonge kraamvrouw, gedreven door Godsdienstplicht, te bezoeken; in werkelijkheid echter om te kaarten, daar het rabbinaat er wel vrede mede moest hebben; het geschiedde immers, om een zieke, een kraamvrouw op te vroolijken.

Kele Lucka, die zeer wel wist, dat de meest aristocratische dames der Joodsche gemeente, dames die ver boven haar stonden in rang en stand, van harte gaarne een uitnoodiging zouden aannemen om . . . . bij haar te komen spelen, liet het ook niet aan uitnoodigingen ontbreken; en zag derhalve ook de voornaamste dames bij zich verschijnen; dames die, hoe betrekkelijk hoog ook geplaatst, jegens haar zeer minzaam en nederig waren.

Men verbaast zich wellicht, wanneer wij hier spreken van Joodsche aristocratie; en inderdaad klinkt het woord vreemd, indien men het oog gericht houdt op de uiterst armelijke en vernederende positie waarin onze stamgenooten tegenover de Christelijke wereld zich geplaatst zagen, maar de druk van buiten, welke zoo loodzwaar op de Joden woog, had evenwel niet kunnen beletten dat, binnen het getto, een kastengeest zich had ontwikkeld; een kastengeest zóó volkomen, dat, in dit opzicht althans, de Joodsche aan de Christelijke aristocratie volstekt niets toegaf.

Vóór alles — en gij waarde lezeres en lezer! die wellicht een heel klein weinig en, gansch onbewust, besmet zijt met de socialistische en alles nivelleerende leer en denkbeelden onzer dagen, gelooft niet, dat die trotschheid zoo gansch verwerpelijk was; de toenmalige hoogmoed onzer voorouders was oneindig verkieslijker dan die van de geld-aristocratie onzer dagen — vóór alles, zeggen wij, gold „*jiegoes*" voorname familie; en hij die wijzen kon op vrome en geleerde voorouders; die bogen kon op „*takiefiem*," op machtig invloedrijke ouders en voorvaderen, op mannen zóó bemind en in aanzien, bij regeerende vorsten, dat zij hun geloofs- en stamgenooten ten voorspraak konden zijn; dat zij door hun invloed dreigende gevaren hadden kunnen afwenden; en bovenal hij, die gelukkig genoeg was te kunnen roemen op *kedouschjiem*, op mannen of vrouwen die, als martelaars voor hun geloof gestorven waren . . . . hij gevoelde het recht te hebben zich te mogen verheffen.

Er waren families, die erop roemden af te stammen van *Raschjie*, den beroemden en meest bekenden Bijbelverklaarder ja! er leefde te Praag één familie, die vermeende haar stamboom te mogen doen opklimmen tot op koning David!

Bovendien had in de Prager jodenstad een zekere hierarchie zich gevormd uit Joodsche gemeente-ambtenaren bestaande; de overtalrijke synagogen en vereenigingen boden trouwens ruimschoots gelegenheid ter voldoening aan zekere, in elks gemoed aanwezige begeerte, om voorzitter of minstens mede-bestuurder van één dier vereenigingen te zijn; en daar de vrouw haar rechtmatig aandeel had van den luister, welke haar man beeen omstraalde, mogen we in alle gerustheid en zonder eenige overdrijving beweren dat, de dames, die thans in Kele Lucka's pronkkamer bijeenzaten om te spelen, behoorden tot de eerste Joodsche families van stad en land.

De haar toekomende eereplaats — wij willen de kaartende dames een oogenblik aan lezeres en lezer voorstellen — werd ingenomen door de weduwe van den primator en moeder van den thans regeerenden primator Israël Frankl, maar willen we vooraf zeggen, dat de primator inderdaad was primus, de eerste, de hoofdpersoon der Praagsche en Boheemsche Jodenheid; hij voerde namelijk het burgerlijk gezag, zooals de Opperrabbijn het geestelijk gezag in handen had; hij was als zoodanig door de regeering des lands aangesteld en was dan ook de officieele woordvoerder der overheid bij de Joden en dezer woordvoerder — en veeltijds ook ijverig en bekwaam pleitbezorger — bij de regeering.

Ter rechterzijde van mevrouw Frankl zat Nechome, de gade des beroemden rabbijns Maier Fischl, die opperhoofd was van het rabbinaat; links van de primatore was Lea, gade van den weldadigen en geleerden apotheker Michaël Jeitteles, gezeten.

De vierde van het gezelschap heette Esther, de echtgenoote van den rijken handelaar in zijden stoffen, tevens beroemd Talmoedist, de heer Efrajiem Wehle, terwijl de vijfde dame, als de kraamvrouw, Kele heette en de echtvriendin was van den aanzienlijken groothandelaar Simon Neustadtl; zij, Kele Neustadtl, was verstandiger nog dan rijk en behoorde tot de rijkste vrouwen van Praag. Door haar scherp verstand wist zij in latere tijden gunst en welwillendheid van vele leden uit den allerhoogsten adel zich te verwerven — haar echtgenoot genoot namelijk het voorrecht met deze begunstigde leden der maatschappij in handelsbetrekkingen en verbintenissen te staan

— en zij deed haar invloed, vaak met gunstig gevolg, gelden ten voordeele harer onderdrukte geloofsgenooten.

De dames droegen — het zal willicht de lezeres interesseeren wanneer wij het mededeelen — de eigenaardige kleederdracht dier tijden; men vindt die vaak afgebeeld op oude familie-portretten. De dracht bestond uit zijden, hoog aan den hals sluitende kleederen, zijden borstdoeken; en op het hoofd de zoogenaamde rijke muts. Bedoeld mutsje bestond uit een met gouddraad doorweven stof, bezet met fijne kanten: het was een deel van het toilet eener dame waaraan veel weelde verbonden was, terwijl onder de „rijke muts" een ondermutsje van zwarte, dichte stof was aangebracht; en het daardoor totaal onmogelijk werd één enkel hoofdhaar te zien.

Alle de door ons genoemde voorname dames droegen sieraden; en natuurlijk, daar het slechts een gewone werkdag was, niet de schoonste welke zij bezaten. Wij zeggen: „natuurlijk", omdat bij den echten vromen geest, welke in die dagen alle Joden bezielde, het ondenkbaar was, dat er ook maar één enkele handeling zoude zijn niet met den Godsdienst in betrekking; men had derhalve tooisels voor gewone en voor feestdagen; en weer bijzondere voor den Sabbat; trouwens de vrome Joodsche vrouw heeft ook nog in onze dagen bijzondere sieraden en gewaden voor Sabbat en feestdagen, want deze heilige en gewijde dagen moeten immers ook geëerd en kenmerkend onderscheiden worden door betere kleeding.

Onze oudere dames zijn ook in het algemeen zeer goed bekend met het kaartspel harer voorgangsters uit het einde der vorige en het begin dezer eeuw; het „Scharfen" was toen algemeen in zwang; eigenaardig is het, dat het nooit of bijna nooit door heeren, maar altijd door dames gespeeld werd. — Onze lezeressen weten, dat 't edele spel door vijf dames wordt gespeeld, desnoods door zes, maar de zesde vervult alsdan de lummelrol, maar, daar de kraamvrouw, hoewel gezond, krachtig en opgewekt genoeg, te bescheiden was, om met zoo voorname dames, al waren deze ook haar gasten te spelen, bleef de lummelrol thans onbezet; en kon de gastvrouw ongestoord zich bezighouden met de bediening harer aanzienlijke gasten.

„Kele!" — liet de primatore zich hooren, terwijl men kaarten rondgaf — „Kele! het komt mij voor, dat u iets hindert; gij weet, het is een oud spreekwoord: „die een *makkoh* (wonde) heeft, moet haar laten zien"; wellicht weet iemand een geneesmiddel."

„U heeft recht madame primatore! antwoordde de huisvrouw; ik kan het niet loochenen, dat mij iets op het harte ligt, maar 't zal niet baten wanneer ik het vertel; de zaak is niet te verhelpen."

„Wanneer 't geen *soud* (geheim) is, kunt gij het ons toch wel zeggen" vermeende madame Nechomo Fischl.

„Ik behoef 'r geen geheim van te maken; de zaak is deze — Binnen 10 of 12 dagen wordt de groote Leipziger mis gehouden; ik koop aldaar in al hetgeen ik voor het volgende jaar in mijn zaak noodig heb. Ik heb Gode zij dank mijn ganschen verleden jaar ingekochten voorraad bereids uitverkocht en moet mij dus wel voorzien van nieuwe waren, maar .... ik kan niet van huis weg, omdat ik nog niet zoo sterk ben de verre en vermoeiende reize te ondernemen, terwijl ik ook niet weg kan van het ventje, dat ik zoog en .... blijf ik thuis, koop ik niet in, dan zou ik God beware! een gansch jaar lang geen *parnosoh* hebben!"

„Dat is geen gekheid, zeide de apothekersche vol deelneming, maar juffrouw Lucka! zeg eens, kunt gij niet een ander in uw plaats zenden?"

„Mijn man, antwoordde de kraamvrouw dralend, is een door-en-door braaf en geleerd man, maar van inkoopen heeft hij niet bijzonder veel begrip."

„Wat spreekt zij eerbiedig van haar man, liet de goedgeluimde, steeds vroolijk gestemde madame Esther Wehle lachend zich hooren; hij heeft, zegt zij, niet bijzonder veel begrip van inkoop .... ze moest liever zeggen: „hij verstaat van den ganschen handel net zooveel als een koe van een blad *gemoroh*; eens — ik moet nog lachen als ik eraan denk — 't was op de *gassene* mijner jongste zuster, dat ik mij de fijnste Brusselsche kanten wilde koopen — U — madame Wehle wendde zich meer bepaald tot de kraamvrouw — was 'r juist niet; en ik zei daarom tot je man, dat hij mij iets fijns, iets bijzonder fraais zou uitzoeken; ik zou niet vragen naar den prijs.... Je goede, geleerde man grabbelt een uur lang om, werpt alles door elkander en veel tegen de staatsteenen en komt vervolgens met een stuk ofwat prullen voor den dag, zóó slecht, zóó gescheurd, dat Riekje koekebakster, die haar koopwaar op de markt ronddraagt en geen kraam kan bekostigen, zich geschaamd zou hebben, hoe doodarm zij ook is, op een gewonen werkdag zulk goedje aan het lijf te hebben!"

Kele kleurde; zij kon den minachtenden toon waarin de aanzienlijke dames over haar, in elk geval, braven, vromen en zeer geleerden echtgenoot, spraken, niet wel verdragen; zij trachtte verzachtende omstandigheden te pleiten door te zeggen: „wij hebben dan toch eigenlijk een zaak, die door vrouwen behoort te worden gedreven."

„Juffrouw Lucka" riep de apothekersche, een door-en-door goede dame uit, „juffrouw Lucka is even braaf als wijs; haar man heeft aan haar inderdaad een prachtigen *schjiddoech* gedaan!.... Heel recht! vervolgde zij vroolijk en toch in allen ernst, een brave vrouw duldt geen, niet de minste aanmerking op haar man."

(Wordt vervolgd).

Advertentiën.

Men vraagt bij nette familie, op een groot dorp in *Noord-Brabant*, tot

KOST en INWONING,

een nette HEER of JUFFROUW, tegen matigen prijs. Brieven franco onder lett. V. B. aan de uitgevers GEBR. HAAGENS te Rotterdam.

Voor eenige jongelieden, die te *Amsterdam* inrichtingen van middelbaar- of hoogeronderwijs bezoeken, bestaat bij eene beschaafde Israëlietische familie aldaar gelegenheid voor

KOST en INWONING,

met gebruik van vrije kamer en opname in den huiselijken kring.

Brieven franco onder lett. N. C. 7518 aan den Kantoorboekh. van BLIKMAN & SARTORIUS te *Amsterdam*.

EIN KIND,

das die Deutsche Schule besuchen soll, findet mütterliche Pflege bei Frau Witwe Obercantor Berggrün, am Marstall 8, Hannover.

Auch feine Pension für einen Herrn oder eine Dame.

In een klein gezin (3 personen) gesloten huis, wordt gevraagd, een flinke

DIENSTBODE,

die netjes kan werken. Zij, die een burgerpot kunnen koken, genieten de voorkeur. Brieven franco onder lett. P. K. aan de uitgevers GEBR. HAAGENS te Rotterdam.

WORDT GEVRAAGD

voor een klein gezin te *ANTWERPEN* een

Meid-Huishoudster,

in een gesloten huis, die een burgerpot kan koken en de geheele leiding van een huishouden op zich kan nemen. De voorkeur zal gegeven worden aan een persoon van middelbaren leeftijd, voorzien van goede getuigschriften. Loon f 150. Adres met franco brieven onder de letters V. A. bij de uitgevers GEBRs. HAAGENS, *Rotterd.*

Een net Meisje biedt zich aan voor **HUISHOUDSTER** of voor de **KEUKEN**, hetzij hier of elders, om zoo spoedig mogelijk in dienst te treden. Franco brieven onder lett. R. S. aan het Advert.-Bureau van S. S. POLAK, Joden Breestraat 95, *Amsterdam.*

GEVRAAGD

een net Jongmensch,

goed kunnende schrijven en rekenen, om opgeleid te worden in Manufacturen, Saijetten, Vellen, Huiden en Wolhandel, tegen vergoeding van Kost en Inwoning; bij de firma

Wed. N. I. DE VRIES,
Winsum (bij *Groningen.*)

Eerste Nederlandsche Verzekering-Maatschappij

op het leven, tegen invaliditeit en ongelukken.

BIJKANTOOR ROTTERDAM

Plan C, Gelderschestraat 4

Worden gesloten alle soorten van **Kapitaal-** en **Renteverzekeringen, Individueele verzekeringen** tegen ongelukken. **Gecombineerde verzekeringen** tegen ongelukken voor het personeel van Fabrieken en andere Ondernemingen.

De Directeur van het Bijkantoor,
A. J. VAN GINKEL,
Gep. Officier O. I. Leger.

Vertegenwoordigers der Maatschappij: de h.h. JOH. F. SNELLEMAN; H. D. RIJNEKE; Firma BEKOUW & MIJNSSEN; Firma HUDIG & Co.; M. LINTNER; C. T. J. v. WIJK; S. ELZAS Mzn., allen te Rotterdam. Firma TIJL & Co., te Vlaardingen; J. T. W. MEIJER te Schiedam; J. T. NINABER te Charlois; J. A. A. MEEVERS te Leerdam; G. v. D. MAST en P. MUNK te Gorinchem; A. J. v. ASPEREN en J. v. ELK te Dordrecht.

ראש השנה תרנ"ב הבע"ל!

Gratis en **franco** verzendt ondergeteekende aan elken Wederverkooper, die hem hiertoe zijn verlangen kenbaar maakt, de pas verschenen Prijscourant zijner nieuwste, buitengewoon schoone, **WERELDBEROEMDE ראש השנה-KAARTEN**, welke wederom uitmunten in origineele, kunstvol vervaardigde nieuwigheden.

Tevens maakt hij opmerkzaam op zijnen **in 10 kleuren** gedrukten

Joodschen Wandkalender לוח voor het jaar 5652

met keurige Illustratiën, op de Joodsche feestdagen etc. betrekking hebbende, een waar sieraad voor de huiskamer. Deze kalender mocht van talrijke vakbladen en Joodsche couranten de gunstigste beoordeelingen verwerven en als een kunststuk van den eersten rang beschouwd worden. Bijzonder geschikt als Feestgeschenk en ook om als מזרח te gebruiken. Prijs franco per stuk *f* **0.60** (1 Mark) tegen vooruitzending van het bedrag per postwissel.

Wederverkoopers genieten hooge korting bij bestelling van minstens 10 Exemplaren.

MAX VICTOR,
Luxepapier-fabrikant, KEULEN.

Bij JOH. YKEMA te *'s Gravenhage* verschijnt de 17e jaargang

„VOOR 'T JONGE VOLKJE",

Een Geïllustreerd Tijdschrift voor de Jeugd,

onder Redactie van P. LOUWERSE.

In twaalf Afleveringen en Almanak met 200 Gravures per jaar. Prijs f 4.40.

Inhoud van Aflevering 1, zoo even verschenen, Wat fijns (bij de Titelplaat). ***Bonte Oogst. « De Vos van Berkenheim"***, geschiedkundig verhaal uit den tijd van Willem II. ***Meiavond. Zangstukje met muziek. De laarzen van den patriot. Een slaapmiddel van Keizer Sigismund. David en Jonathan. Het einde van een hoed. Een wereldberoemde doove. Al deze verhalen zijn geïllustreerd met 24 prachtige houtgravuren en titelplaat in kleurendruk.***

Godsdientsschool voor Israël. Burgerkinderen
TE ROTTERDAM.

Het Bestuur geeft bij deze kennis, dat de aanneming van nieuwe Leerlingen in het vervolg **niet** anders kan geschieden dan in de maanden MAART, JUNI, SEPTEMBER en DECEMBER.

Inlichtingen omtrent schoolgelden enz. worden gaarne verstrekt.

Namens het Bestuur der School,
C. HAAGENS, *President.*
M. E. NATHANS, *Secretaris.*

Bediende gevraagd,

bekend met het vak van Heeren-Confectie of Manufacturen. Degelijke verkooper en goed bekend met étaleeren wordt vereischt.

Franco brieven onder letters A. B. bij de uitgevers GEBRs. HAAGENS te Rotterdam.

Er wordt verlangd te *UTRECHT* met half September een flinke

DIENSTBODE,

een goede burgerpot kunnende koken en die tevens huiswerk moet verrichten. Goede getuigschriften vereischten. Brieven lett. C. U. bij de uitgev. GEBR. HAAGENS Rotterdam

Een nette Burgerjuffrouw ruim 40 j. wenscht ten spoedigste verplaatsing als

HUISHOUDSTER

liefst daar waar zij zelfstandig moet optreden of als Meid-Huishoudster bij 1 of 2 personen. Franco brieven no. 1028 aan ABRAHAMSON & v. STRAATEN boekh. Kalverstr. 120 Amsterd

Mej. GOMPERTZ, Anegang 6, *Haarlem* vraagt tegen primo October een flinke zindelijke

Dienstbode,

Zonder goede getuigen onnoodig zich aan te melden.

Een net **MEISJE**, verscheidene jaren in zaken werkzaam, grondig bekend met Manufacturen, Garen, Band en Modeartikelen, zoekt

PLAATSING

direct of later, intern, in een zaak of tot gezelschap eener Dame, bij kinderen en assistentie in huiselijke bezigheden. Adres motto *plaatsing* bij de uitg. Geb. Haagens Rotterdam.

Te *APELDOORN* kan een

SLAGERSKNECHT

GEPLAATST worden, die met eene nette clientèle weet om te gaan. Vakkennis is geen bepaald vereischte. Brieven franco onder lett. D. J. per adres den Heer M. B. DE HES, Israël. Leeraar te *Apeldoorn.*

ER BIEDT ZICH AAN

een KEUKENMEID,

van goede getuigen voorzien. Franco brieven onder lett. A. A. aan het Centr. Advertentie-Bureel van Gebr. Belinfante, Wagenstraat 102, *'s-Gravenhage.*

Attentie s.v.p.

Een Jongmensch van 20 jarigen leeftijd, grondig bekend met de Nederlandsche taal en rekenen, wenschte gaarne op een **kantoor**, in een **Winkel** of **Magazijn** werkzaam te zijn, onverschillig waar. De beste referentiën staan hem ten dienste. Brieven franco onder de letters A. C. bij de uitgevers GEBRs. HAAGENS te Rotterdam.

Kennisgeving.

Parnassijns der Nederlandsch Israël. Gemeente alhier;

Noodigen mits deze de huurders van *Zitplaatsen* in de *Groote Synagoge*, die voornemens zijn, die zitplaatshuur voor het eerstvolgende kerkelijke jaar 5652 op te zeggen uit, daarvan schriftelijk kennis te geven ter Secretarie der Gemeente vóór of uiterlijk op den 1 *September a.s.* wordende zij, van wie zulke kennisgeving niet is ingekomen geacht, die huur wederom te hebben gecontinneerd.

Parnassijns voornoemd:
De Voorzitter,
B. OPPENHEIMER, *L. V.*
De Secretaris,
S. J. MOSCOVITER.

Rotterdam, 10 Aug. 1891.

Haagsche Kiezers!

Wilt gij een flink en degelijk Kerkeraadslid, kiest dan met ons den Heer

J. HEIMANS.

Eenige kiezers.

'S-GRAVENHAGE.

Vele kiezers zijn voornemens ***aanst. Zondag*** voor de in den Kerkeraad te vervullen plaats te stemmen op den heer

ISIDORE COHEN,

die reeds vroeger het vertrouwen der kiezers genoot en naar veler oordeel, dat vertrouwen ook nu nog ten volle waard is.

Waardeerende het vertrouwen in mij gesteld, verzoek ik nogthans aan de Kiezers voor de KERKERAAD der Ned. Isr. Gemeente te *'s-GRAVENHAGE* beleefd, hun stem op mij **NIET** uit te brengen.

J. HEIMANS.

Er wordt gevraagd te *Amsterdam*, in een klein gezin, een flinke

KEUKENMEID,

goed kunnende koken en genegen het Werkmeisje in het werk behulpzaam te zijn, tegen half September. Goed loon en verval.

Brieven franco onder lett. Z. A. aan de uitgevers GEBR. HAAGENS te Rotterdam.

DIENSTMEID.

Tegen prima September zag zich gaarne geplaatst, liefst in Amsterdam een net burger MEISJE, 20 jaar, Israël. Godsdienst.

Brieven franco onder letters H. M. bij de uitgevers GEBR. HAAGENS te Rotterdam.

Een MEISJE, middelbaren leeftijd, 8 jaar in een betrekking geweest, wenscht zich tegen November of vroeger VERPLAATST i een klein gezin als

Huishoudster

goede getuigen ten diente. Brieven lett. B. 88 bij de uitgevers GEBR. HAAGENS Rotterdam.

Er biedt zich aan

een MILITAIR, die met medio September gepasporteerd wordt, als KOETSIER, HUISKNECHT of voor iets dergelijks, om met 1 October in dienst te treden (Israël. G.)

Brieven franco onder motto *„koetsier"* bij de uitgevers GEBRs. HAAGENS Rotterdam.

MUTSEN.

De ondergeteekende beveelt zich beleefdelijk aan tot het **maken, vermaken en wasschen** van alle soorten **MUTSEN** en verdere voorkomende zaken haar vak betreffende, belovende steeds een prompte en nette bediening

N. Wessel-Léons,
Eerste Lombardstraat No. 23,
(Benedenhuis.)

In VAN CREVELD & Co.'s Boekhandel te Amsterdam is verschenen:

Geschiedenis van het Volk Israël,

DOOR **M MONASCH**, *Conrector a/h. Nederlandsch Israëlietisch Seminarium.*

EERSTE DEEL:
1e. Stukje: Van de Schepping der Wereld *tot* Saul's huldiging tot Koning.
2e. „ Saul's eerste heldendaden *tot* Juda onder de laatste Perzische Vorsten en Alexander den Grooten.

Prijs *f* 0.75 Gebonden.

Elk stukje afzonderlijk gebonden . . . a *f* 0.40;
Beide stukjes in prachtband *f* 1.25, Id. id. Verguld op snêe *f* 1.75.

Het geheele werk zal compleet zijn in **3 deelen** of **6 stukjes.**

Het Werk wordt alleen **voor rekening** geleverd.

In elken Boekhandel verkrijgbaar.

Terwijl de naam van den WelEerwaarden Schrijver voldoende waarborg is voor den inhoud, hebben de Uitgevers niets onbeproefd gelaten om aan het werk een behagelijk uiterlijk te geven en de prijzen zoo billijk mogelijk gesteld.

SCHEURKALENDER VOOR ISRAËL. HUISGEZINNEN,

voor het jaar 5652 (1891-1892)

met ***Bijschriften*** van T. TAL, Opperrabbijn van Gelderland.

Prijs 80 Cents *(Franco door geheel Europa.)*

Geachte Geloofsgenooten!

Onder dankbetuiging voor de goede ontvangst, die onze **SCHEURKALENDER VOOR ISRAËL. HUISGEZINNEN** reeds gedurende **acht** jaren — in toenemende mate — mocht te beurt vallen, geven wij UEd. kennis, dat die voor het volgende jaar thans reeds verschenen is, voorzien van de zoo uitmuntende en leerrijke **Bijschriften** van den hooggeachten Opperrabbijn, den WelEerw. Heer T. TAL.

Om onze begunstigers steeds meer-en-meer te bevredigen, hebben wij niet alleen het aantal prijzen vermeerderd tot **HONDERD**, maar noemen wij het een „belangrijke verrassing", het **dekblad** zoodanig te hebben ingericht, dat het een

zeer fraai מזרח

vormt, dat op carton geplakt en in lijst gezet, in iedere kamer een **goed** figuur zal maken. Het **schild** geeft buitendien interessante schetsen uit het Joodsche familie-leven, zooals: 1°. Ingang van den Sabbat; 2°. Uitgang van den Sabbat; 3°. De Seideravond; 4°. Het Wekenfeest; 5°. Groote Verzoendag en 6°. Het Loofhuttenfeest.

Wij bevelen ons minzaamst in uwe gunst aan en hopen dat onze Scheurkalender nog tal van jaren een trouwe gast in uw huis moge zijn.

Hoogachtend

UEd. Dw. Dienaar,
GEBRS. HAAGENS.

Om het מזרח niet te ontsieren staat het nommer **niet** op het dekblad, maar wel op de eerste binnen-bladzijde.

Opgave der 100 prijzen:

die uitsluitend voor de koopers van dezen SCHEURKALENDER, in de maand November a.s. zullen worden uitgeloot.

1. Een stel MACHZOURIM met **Nederlandsche vertaling** in **9 prachtbanden**.
2. Een stel CHEMOSJIEM met **Nederlandsche vertaling** in **5 prachtbanden.**
3. Een prachtige **MENOURO (Nieuw zilver).**
4. „ „ **Besomimbus** „ „
5. „ „ **Beker** „ „
6. Een stel kleine CHEMOSJIEM.
7. Een תפלה met vertaling, zeer prachtig gebonden in schildpad (in doos).
8. Een pracht. **Esrouk-doos (Nieuw Zilver).**
9. „ „ **Besomimbus** „ „
10. „ groot **Talles** (geheel gereed).
11—20. Tien ex. **Jedidjah**, met platen.
21. Een **Klok met wekker.**
22. Een **Jongens-Talles** (geheel gereed).
23—32. Tien ex. **Hagada** met Hollandsche vertaling en platen.
33. Een תפלה met Nederl. vertaling.
34. Een Lessenaar met Schrijfgarnituur.
35—40. Zes fraaie **Poezie-Albums.**
41—50. Tien ex. **Het Boek der Psalmen.**
51. **EUROPA in al zijn heerlijkheden,** kostbaar prachtwerk in 66 afleveringen met meer dan 600 fraaie platen.
52. Een **Koperen Menouro.**
53. Een stel MAGZOURIM, 2 deelen ingeb.
54. Een doos met **Dames-papier en Envel.**
55—60. Zes **Plak-Albums** met platen.
61—70. Tien ex. **Choreb** met platen.
71. Een **Hagada** met Hollandsche vertaling en platen, in stempelband.
72. Een **zeer fraai Koffieservies.**
73. Een **groot Portretalbum** met Standaard.
74. Een fraai **Olie- en Azijnstel.**
75. Een **Taartenbak** met **12 Bordjes.**
76—80. Vijf **Blok-Notes** (zeer fraai).
81—87. Zeven ex. **Geschiedenis van het volk Israel.** door M. MONASCH, 1e en 2e stukje (gebonden).
88—90. Drie **fraaie Schrijfnececaires.**
91—94. **Vier stel Portretten Montefiore en Cremieux.**
95—100. Zes תפלות met de vertaling in stempelband.

De prijzen worden franco toegezonden, na ontvangst van **dit** Nommerblad. Trekkinglijsten zijn gratis verkrijgbaar. De namen der winners worden in het *W. v. I. H.* gepubliceerd.

De Uitgevers,
GEBRS. HAAGENS.

Men vrage vooral de Scheurkalender van GEBRs. HAAGENS.

J. S. HUISMAN,
Mantelmagazijn, HOOGSTRAAT 326
vraagt met November een ervaren

NAAISTER,

liefst externe, net voorkomen, grondig bekend met het vermaken van **Mantes.** Bekendheid met de verkoop zal tot aanbeveling strekken. Zonder goede getuigen onnoodig zich aantemelden.

GEBS. HAAGENS,

Keizerstraat, Rotterdam.

hebben voorradig

een prachtige collectie

Nieuwjaarskaarten

van af 3 cents

in alle prijzen tot f 1.25 p. stuk

waarbij vele nieuwe soorten met Zijden bloemen, Gelatine, Trekkaarten en diverse formulieren.

Nieuwjaarskransen

en Briefkaarten

met doelmatige opschriften.

מחזורים
חומשים
תפלות
סליחות
ספר חיים

met en zonder vertaling en naar verkiezing gebonden.

Alle soorten Wollen en Zijden
תליתים

תפילין, מזוזות

en andere Joodsche Kerkbenoodigdheden.

Kantoorboeken

in alle formaten

Schrijf- en Pakpapier.
Dames Post- en Bloemenpapier
Chromo's en Fantasiekaarten.
Menu's en Tafelkaarten.

Voorts bevelen zij zich minzaamst aan voor de levering van alle

DRUKWERKEN

nette en spoedige levering tegen billijke prijzen.

---

100 Naamkaarten

met

100 Enveloppen
(in doos)
90 Cent.